



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

ปริญญา

การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ของเมืองไซเซตธานครหลวง
เวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Land Use of Farmers in Acquired Land Certificate in Peri-Urban Xaisettha District,
Vientiane Capital City, Lao People's Democratic Republic

นามผู้วิจัย นางสาวรจนา พวงมณีวงศ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์รังสฤษฎ์ กาวิด๊ะ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์จวงจันทร์ ดวงพัตรา, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์เรืองโร โตกฤษณะ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ของเมืองไซเซตถานครหลวง
เวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Land Use of Farmers in Acquired Land Certificate in Peri–Urban Xaisettha District,
Vientiane Capital City, Lao People’s Democratic Republic

โดย

นางสาวรจนา พวงมณีวงศ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

พ.ศ. 2552

รจนา พวงมณีวงศ์ 2552: การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของ
เมืองไชยเสถา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :
ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D. 96 หน้า

วัตถุประสงค์การศึกษาเรื่องนี้เพื่อที่จะ อธิบายลักษณะการใช้ที่ดินทางเกษตรที่ได้รับโฉนด
ที่ดินภายใต้โครงการเร่งรัดออกโฉนดที่ดินของ รัฐบาลซึ่งได้เริ่มต้นดำเนินการพิสูจน์หลักฐานออก
โฉนดที่ดินให้แก่ประชาชนใน นครหลวงเวียงจันทน์ในพื้นที่เมืองไชยเสถา ใน ปี ค.ศ.1997-2005
ซึ่งการศึกษาได้เลือกเอาพื้นที่ตัวอย่างใน 3 หมู่บ้านของเมืองไชยเสถาสำหรับข้อมูลที่ใช้ได้มาจากการ
สัมภาษณ์ เกษตรกรตัวอย่าง รวม 165 ครัวเรือนใน 3 หมู่บ้านโดยสำรวจในฤดูกาลผลิต ปี ค.ศ.
2007

ผลการศึกษาพบว่าที่ดินส่วนมากตามเอกสารสิทธิโดยเฉลี่ยมีครัวเรือนละ 7.6 ไร่ เห็นได้ว่า
มีการถือครองน้อยกว่าก่อนมีเอกสารสิทธิซึ่งมีการถือครอง เฉลี่ย 9.0 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน
มีความหลากหลายเช่น เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ปลูกไม้ยืนต้น เป็นที่ว่าง และอื่นๆ ซึ่งมีพื้นที่ใช้
ประโยชน์หลังมีโฉนดที่ดินเฉลี่ย 8.1 ไร่ โดยเปรียบเทียบกับการใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนมีโฉนดการ
ใช้ประโยชน์ที่ดินเฉลี่ย 9.4 ไร่และเห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านการเกษตรหลังมีโฉนด เช่น
การปลูกข้าวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างได้เพิ่มขึ้นจาก 6.2 ไร่ ถึง 6.4 ไร่ การปลูกพืชผักได้
เพิ่มขึ้น 0.7 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงไม่มาก สาเหตุ
เกิดจากเกษตรกรไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดน้ำใช้ในการเพาะปลูก
โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนเงินทุนใช้จ่ายในการเกษตร ที่ดินอยู่ห่างไกล
จากตลาด และ 27 เปอร์เซ็นต์ ของเกษตรกรตัวอย่างมีสมาชิกในครอบครัวไปทำงานรับจ้าง อย่างไรก็ตาม
ก็ดี การที่มีโอกาสทำงานรับจ้างก็มีส่วนทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

จากผลการศึกษาได้มีคำคิดเห็นต่อรัฐบาลถ้าต้องการจะให้ผู้ที่ได้รับโฉนดที่ดินภายใต้
โครงการเร่งรัดออกโฉนดได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้นรัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญกับการ
ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปรับปรุงการชลประทาน การจัดหาสินเชื่อระยะสั้นและสนับสนุน
ให้เกษตรกรได้เข้าถึงตลาด

Rotchana Phouangmanivong 2009: Land Use of Farmers in Acquired Land Certificate in Peri-Urban Xaisettha District, Vientiane Capital City, Lao People's Democratic Republic. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resource Management, Interdisciplinary Graduated Program. Thesis Advisor: Professor Sopin Thong pan, Ph.D. 96 pages.

The objective of this study were to describe the land use of farmer under land titling project implemented by Lao People's Democratic Republic during the 1997 -2003 , The study chose Peri-urban Xaisettha District , Vientiane Capital City where the project was implemented during 1997-2005 . Field data were collected from 165 samples of farm household in three villages, interviewed was undertaken in early 2008 and collect information in 2007-crop year.

Result from the surveys shown that average land holding from title document was 7.6 rai slightly less than holdings before which average was 9.0 rai. Land use for various purposes from housing site to left vacancy and plant fruit tree, on the average was 8.1 rai compared with 9.4 rai before. Land use for rice planting and vegetable were slightly increase from 6.2 to 6.4 rai for rice and 0.7 rai for vegetable . Land use for other purposes did not change much .Various reasons given by the sample household for not fully use the land : for example, lack of water supply especially in the dry season, lack of farm labor, and capital for farming expenditure for buying from seed to fertilizer, land site is far from the market. Twenty – seven percent of samples engaged in off-farm work. Main factor affecting land use were lacking of capital, shortage labor, distance to the market. However, having an opportunity for off-farm working will increase family land use.

The study is recommended that, to fully benefit from land titling program, the government must pay more attention on infrastructure improvement especially water resource, short term credit and market access by road improvement.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ทองปาน ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ ในทุก ๆ ด้าน ตลอดจน คอยห่วงใย กระตุ้นเตือน เป็นกำลังใจจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ ขอกราบ ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.รังสฤษฎ์ กาวิจักษณ์ กรรมการสาขาวิชาเอก รองศาสตราจารย์ ดร. จวงจันทร์ ดวงพัตรา กรรมการสาขาวิชารอง ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยิ่งยัมนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ในการศึกษาเล่าเรียนตลอดจนให้คำอบรมสั่งสอนและแนะแนวทางในการศึกษา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิต SLUSE ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือตลอดมาโดยเฉพาะ คุณขวัญริยม ปันจันทร์ คุณยุพา ราชจินดา คุณพรทิพย์ กาญจนพรหม ที่ร่วมเหน็ดเหนื่อยในการเข้าข้อมูลและ กวดแก้ภาษาไทย

สุดท้ายนี้ขอมอบคุณความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อตอบแทนคุณ บิดา มารดาและครอบครัวที่ให้อำนาจใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จในการศึกษา

รจนา พวงมณีวงศ์
เมษายน 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
ระเบียบกฎหมายที่ดิน	8
กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน	10
การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศสาธารณรัฐ	
ประชาธิปไตยลาว	11
ข้อมูลทั่วไปของเมืองไชยเสดดา	14
การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดดา นครหลวงเวียงจันทน์	
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการศึกษา	21
วิธีการเก็บข้อมูล	21
อุปกรณ์ในการวิจัย	22
วิธีการคัดเลือกและการสุ่มตัวอย่าง	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
กรอบแนวคิดในการวิจัย	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	24
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ เมืองไชยเสดถานครหลวงเวียงจันทน์	24
ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	26
ตอนที่ 3 สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของเกษตรกรตัวอย่าง	29
ตอนที่ 4 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อน และหลังมีโฉนด	33
ตอนที่ 5 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ของเกษตรกร	37
ตอนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรค	41
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	43
สภาพเศรษฐกิจ-สังคมสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรตัวอย่าง	43
การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	44
ปัจจัย เศรษฐกิจ-สังคมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของ เกษตรกร	44
ปัญหาและอุปสรรค	45
ข้อเสนอแนะ	45
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	47
ภาคผนวก	51
ภาคผนวก ก ตารางสภาพเศรษฐกิจ-สังคม และ การใช้ประโยชน์ที่ดินของ ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	52
ภาคผนวก ข ตารางปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	65
ภาคผนวก ค ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรก่อน-หลังมีโฉนด	70

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ง ตารางข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของ	
ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างก่อนและหลังมีโฉนด	72
ภาคผนวก จ แบบสอบถาม	86
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	96

สารบัญตาราง

ตารางผนวกที่	หน้า
1 แสดงขนาดของตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา	53
2 แสดงเพศของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา	53
3 รูปแบบของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง	53
4 อายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	54
5 การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	54
6 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิฐานะของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	54
7 ข้อมูลเกี่ยวกับ ที่อยู่อาศัยที่อยู่ห่างจากที่ทำกินของครัวเรือนเกษตรกร	55
8 การได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์	55
9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง	56
10 จำนวนแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรตัวอย่าง	56
11 รายได้จากภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างบาท/ปี	57
12 รายได้จากการทำงานนอกฟาร์มใน หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง	57
13 รายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างปี ค.ศ.2007	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
14 รายจ่ายภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างปี ค.ศ.2007	58
15 รายจ่ายนอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง	59
16 รายจ่ายภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	59
17 ภาวะหนี้สินของเกษตรกรปีค.ศ.2007	59
18 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดถาใน ปี ค.ศ.2000	60
19 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด	60
20 การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด	61
21 การเช่าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด	61
22 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดถา ปี ค.ศ. 2007	62
23 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างภายหลังมีโฉนดที่ดิน	62
24 การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด	63
25 การขายที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด	63
26 การซื้อที่ดินของเกษตรกรตัวอย่าง	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
27 การเช่าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด	64
28 การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรได้ส่งผลดีต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของ เกษตรกร	66
29 การมีแรงงานในครัวเรือนมากมีผลดีต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	66
30 การมีเงินทุนมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	67
31 การมีระยะทางใกล้ตลาดมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	67
32 การมีภูมิลำเนาเดิมของมีผลดีต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	67
33 การถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสารสิทธิ์	68
34 รายได้จากการทำนอกราชการมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	68
35 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมกับการใช้ ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	69
36 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	71
37 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีเอกสารสิทธิของครัวเรือน เกษตรกรตัวอย่าง	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่

หน้า

38	การใช้ประโยชน์ที่ดินหลังมีโฉนดของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง แบบสอบถาม
----	--

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	5
2	แผนที่นครหลวงเวียงจันทน์และการแบ่งขอบเขตการปกครองของแต่ละเมือง	6
3	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองไชยเสดถา	7

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศที่มีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 236,200 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 6,068,117 คน และเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติจากแผนนโยบายของรัฐบาลที่มีความต้องการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รัฐบาลจึงหาแนวทางเพื่อให้เกิดการลงทุนและมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินเพิ่มมากขึ้น โครงการออกโฉนดที่ดินอย่างเร่งด่วนจึงเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดสรรที่ดินทำกินแก่เกษตรกรให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ซึ่งจะช่วยลดการบุกรุกการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนในการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผลจากการออกเอกสารสิทธิ์ก็ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเช่นเดียวกัน เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนได้นำเอกสารสิทธิ์ต่างๆ ที่ได้รับไปใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือการซื้อขายเพื่อต้องการเงินมาลงทุนในกิจการต่างๆ รวมถึงการตอบสนองความต้องการอันเนื่องมาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรภายหลังการได้รับเอกสารสิทธิ์เกิดการเปลี่ยนแปลง (กรมวางแผนและพัฒนาที่ดินแห่งชาติ, 2005)

โครงการออกโฉนดที่ดินอย่างเร่งด่วนเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ประชาชนได้รับโฉนดที่ดินอย่างทั่วถึงและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเมืองไชยเสดถาเป็นเมืองหนึ่งของนครหลวงเวียงจันทน์ที่โครงการออกโฉนดที่ดินได้ดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้แก่ประชาชน มีการเริ่มทดลองโครงการช่วงปี ค.ศ. 1995 ในเขตตัวเมือง 20 หมู่บ้าน ซึ่งได้แจกจ่ายโฉนดที่ดินให้แก่ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวเสร็จสิ้นในปีค.ศ. 1999 รวมทั้งสิ้น 7,421 แปลง ในที่นี้เป็นที่ดินที่มีเจ้าของ 6,484 แปลงและที่ดินที่เป็นของรัฐ 937 แปลง โดยเป็นที่ดินที่ได้มาจากการตัดสินใจของศาลและนำมาเป็นของรัฐจากกลุ่มคนที่ปล่อยทิ้งร้างที่ดินภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง และมีที่ดินบางส่วนได้จากบุคคลที่มอบให้แก่รัฐด้วยความเต็มใจ

เพื่อนำไปใช้ในสาธารณประโยชน์ (กรมที่ดิน, 1999) ส่วนในเขตชานเมืองไฮเซดถาได้เริ่มโครงการออกโฉนดที่ดินโดยโครงการเชื่อมต่อระยะที่ 1 (เริ่มในปีค.ศ. 1997 ถึงปีค.ศ. 2003) รวมทั้งสิ้น 32 หมู่บ้าน ซึ่งโครงการได้ดำเนินการพิสูจน์หลักฐานและออกโฉนดที่ดินเป็นรายหมู่บ้าน และจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แจกจ่ายโฉนดให้แก่ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านและได้เริ่มแจกจ่ายโฉนดที่ดินในปีค.ศ. 1998 ถึงปีค.ศ. 2005 มีจำนวนทั้งหมด 24,682 แปลง โดยเป็นที่ดินที่มีเจ้าของ 22,907 และเป็นที่ดินของรัฐ 1,775 แปลง (กรมที่ดิน, 1997)

ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิในเขตชานเมืองไฮเซดถาภายหลังจากการได้รับเอกสารสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อต้องการทราบถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรว่า มีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานออกโฉนดที่ดินในการดำเนินงานในอนาคตว่า สมควรที่จะออกโฉนดที่ดินในพื้นที่ใดก่อนหรือหลังเพื่อจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าของที่ดิน รวมทั้งยังเป็นการประหยังบประมาณของรัฐในการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุผลตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิในเขตชานเมืองไฮเซดถา นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิในเขตชานเมืองไฮเซดถา นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการและการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่หน่วยงานในการวางแผนการพัฒนาชุมชน

2. เป็นแนวทางในการคัดเลือกพื้นที่ให้แก่หน่วยงานที่ออกโฉนดที่ดินของรัฐเพื่อความสะดวกในการออกโฉนดที่ดินว่า ในพื้นที่ใดควรดำเนินการก่อนหรือหลัง

3. เป็นข้อมูลในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรในเขตชนเมืองแก่กรมปลูกรัง และการส่งเสริมการเกษตรของรัฐ

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชนเมืองของเมืองไชยเสถา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร โดยศึกษาเฉพาะหัวหน้าครัวเรือน เกษตรกรตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิ์ และเป็นการศึกษาในรอบปีการเพาะปลูก ค.ศ.2007 เท่านั้น

นิยามศัพท์

เอกสารสิทธิ์นำใช้ที่ดิน หมายถึง หนังสือยืนยันสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ใบโฉนด ใบแผนที่ดิน ใบยังยืนที่ดิน ใบยังยืนค่าธรรมเนียมที่ดิน และใบยังยืนการพัฒนาที่ดิน

ใบโฉนด คือ เอกสารที่ใช้แสดงสิทธิการเป็นเจ้าของ ซึ่งเฉพาะผู้ที่มีชื่อในใบโฉนดเท่านั้น ถึงจะมีสิทธิ์นำใบโฉนดใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน การซื้อ – ขาย การให้เช่า หรือการสืบทอดมรดก

ใบแผนที่ดิน คือ เอกสารที่ใช้ประกอบสำนวนการขอขึ้นทะเบียน และใบแผนที่ดินฉบับใดที่ผ่านการจดทะเบียนแล้ว จะมีสิทธิ์เหมือนกับใบโฉนดที่ดิน

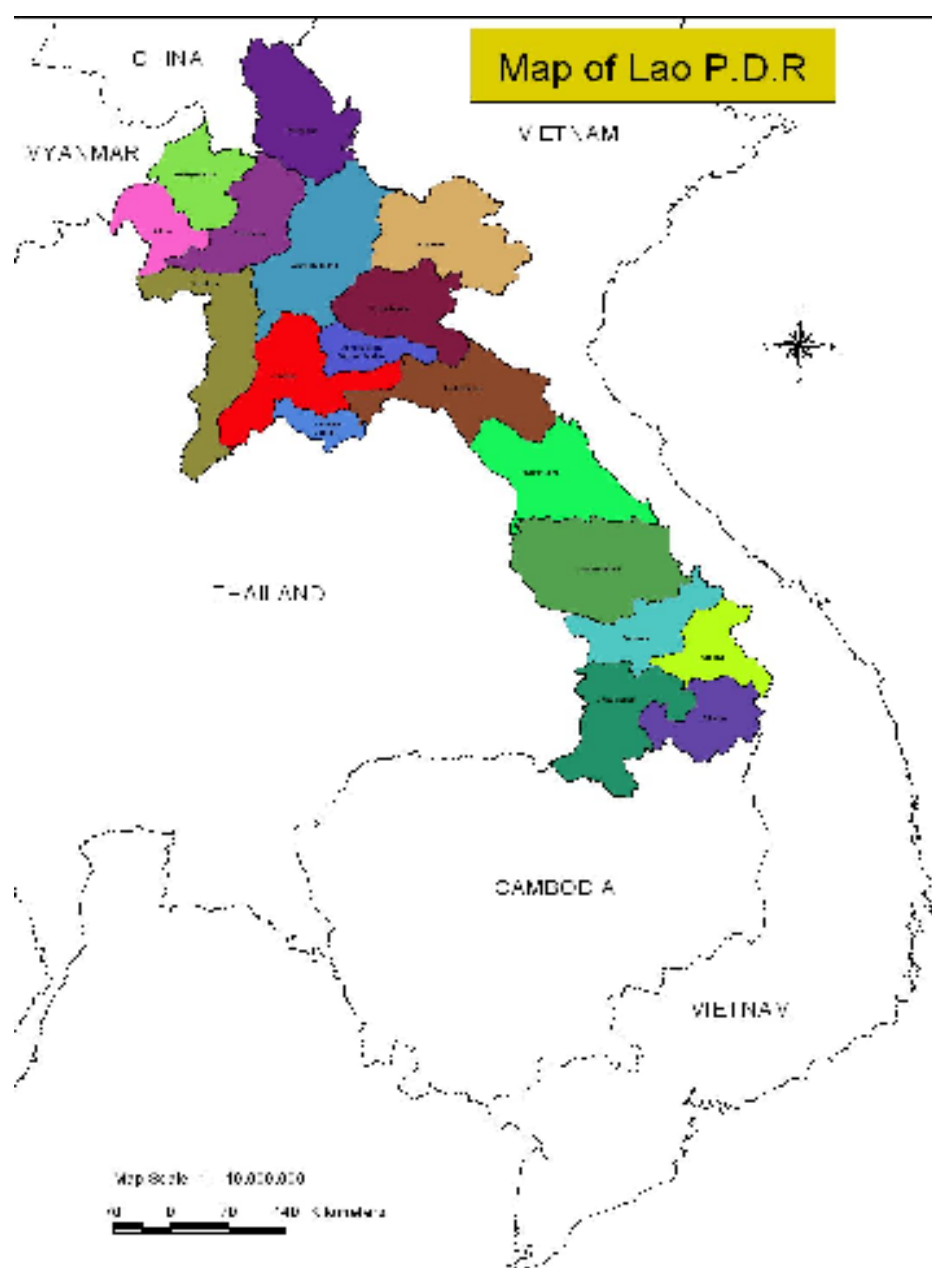
ใบยังยืนที่ดิน คือ เอกสารยืนยันเกี่ยวกับสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินเกษตรกรหรือที่ดินป่าไม้ตามนโยบายการจัดสรรที่ดินโดยมีอายุ 3 ปี หลังจากครบ 3 ปีก็มีสิทธิ์เสนอขอออกใบโฉนดที่ดินได้

ใบยืนยันคำมูลที่ดิน คือ เอกสารยืนยันการได้มาของที่ดินซึ่งจะแสดงประวัติของข้อมูลที่ดิน เช่น การจับจอง การใช้ประโยชน์ที่ดิน

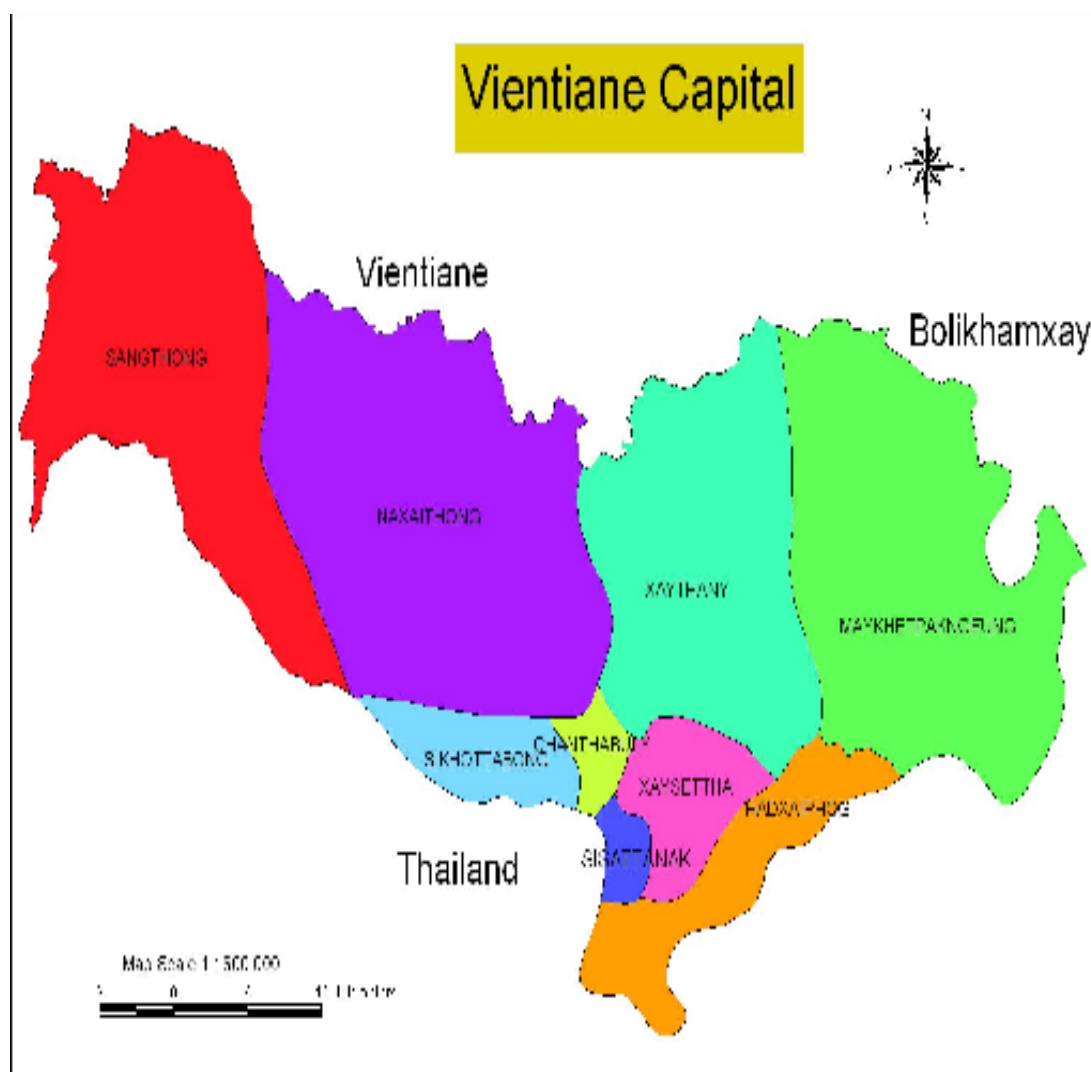
ใบยืนยันการพัฒนาที่ดิน คือ เอกสารที่กระทรวงเกษตรกรรมและป่าไม้ออกให้เพื่อรับรองว่า ที่ดินมีการใช้ประโยชน์จริง ซึ่งใบยืนยันการพัฒนาที่ดินนี้สามารถใช้ประกอบเอกสารเพื่อขออนุญาตที่ดินได้

สิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง สิทธิของบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการมอบ การซื้อขายและแลกเปลี่ยน และการสืบทอดมรดก

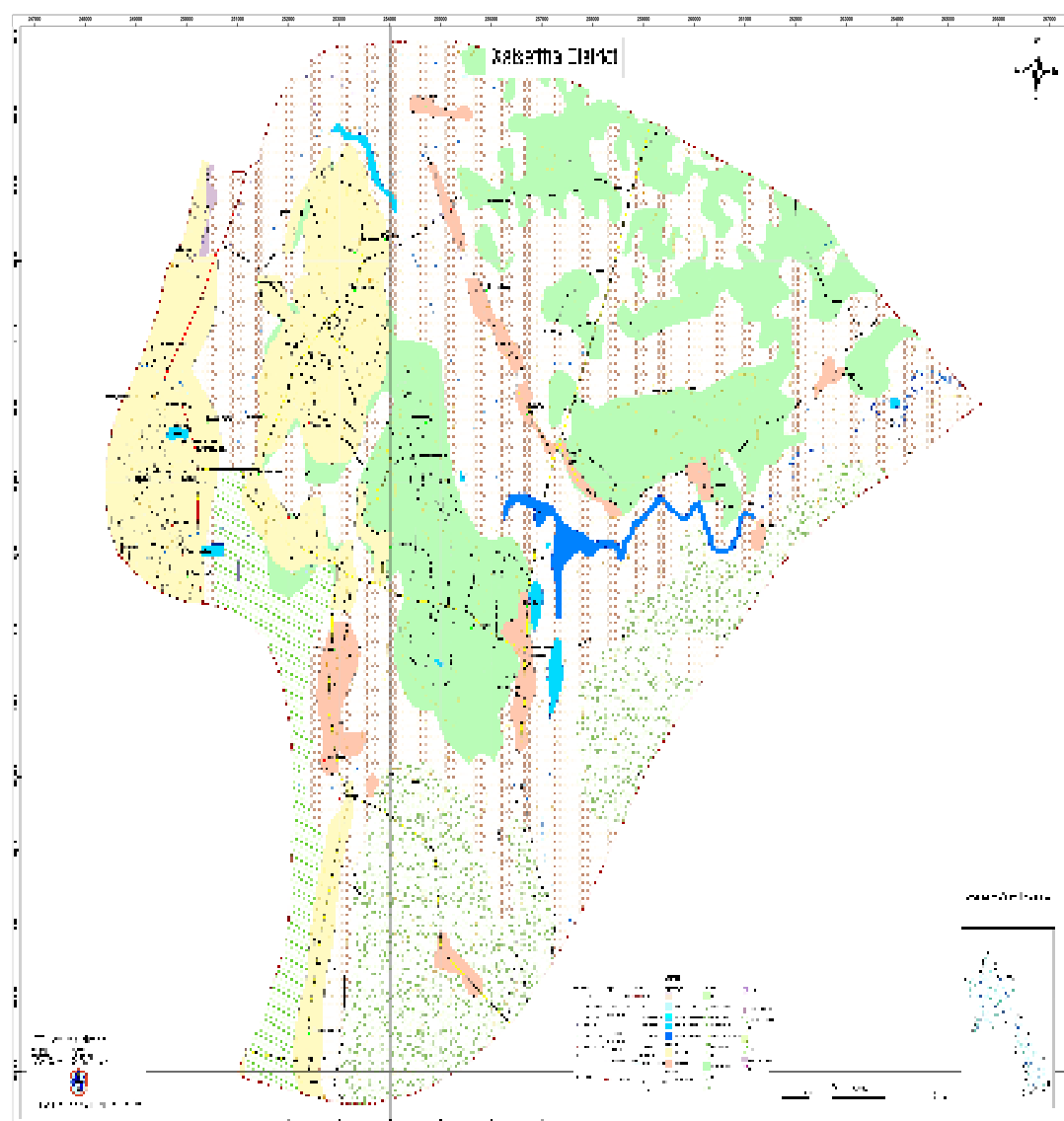
กรรมสิทธิ์ หมายถึง การได้มาครอบครองและความเป็นเจ้าของ โดยจะต้องมีการจดทะเบียนกับทางราชการก่อน จึงจะถือเป็นกรรมสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายและสามารถทำให้ผู้เป็นเจ้าของมีสิทธิตรงนั้นได้



ภาพที่ 1 แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา: กรมปลุกฝัง สปป ลาว (2005)



ภาพที่ 2 แผนที่นครหลวงเวียงจันทน์ และการแบ่งขอบเขตการปกครองของแต่ละเมือง
ที่มา: กรมปลูกฝ้ง สปป ลาว (2005)



ภาพที่ 3 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองไชยเสดถา
ที่มา: กรมแผนที่แห่งชาติ (2008)

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิในเขตชนเมืองไชยเสดถา นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบกฎหมายที่ดิน
2. การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. ข้อมูลทั่วไปของเมืองไชยเสดถา
4. การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเมืองไชยเสดถา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบกฎหมายที่ดิน

จาก รัฐธรรมนูญ (2003) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันที่ดินในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นกรรมสิทธิ์ของประเทศตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญและ ในมาตรา 3 ของ กฎหมายที่ดิน ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ดูแลและมอบให้บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่างๆสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้ เช่น ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม และอื่นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ที่ดินเป็นทรัพยากรที่สำคัญของการดำรงชีวิตและเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศชาติ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับที่ดินโดยการให้หน่วยงานของรัฐ ดำรงจําแนกประเภทที่ดิน รวมถึงการดูแลและปกป้องที่ดิน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ดินควบคู่กับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในนโยบายของรัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ ไว้ในกฎหมายที่ดินเพื่อใช้เป็นหลักการที่จะนำไปปฏิบัติต่อประชาชนอย่าง

เสมอภาคและเป็นธรรม โดยรัฐบาลได้มอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบแก่หน่วยงานต่างๆ เป็นผู้มีอำนาจในการปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

องค์กรคุ้มครองที่ดินแห่งชาติได้วางกฎระเบียบในการดูแลและแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 4 ประเภท คือ ที่ดินปลูกสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ดินสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม และที่ดินสำหรับปลูกสร้างสำนักงานหรือองค์กร โดยในการจัดสรรที่ดินเพื่อการปลูกสร้างสิ่งต่างๆ จะต้องปฏิบัติตามกรมผังเมือง ซึ่งการอนุมัติที่ดินสำหรับการปลูกสร้างเพื่อสาธารณประโยชน์ โรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานหรือองค์กรนั้นจะยึดหลักตามความเหมาะสม เพราะการใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐบาลไม่ได้จำกัดหรือกำหนดขนาดของพื้นที่ จะใช้พื้นที่มากหรือน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมผังเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้ ส่วนการอนุญาตให้บุคคลและครอบครัวใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสร้างที่อยู่อาศัยได้กำหนดไว้ว่า จะต้องไม่เกิน 800 ตารางเมตรต่อคน ส่วนที่ดินเกษตรกรรมและป่าไม้ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรกรรมและป่าไม้เป็นผู้ดูแลและกำหนดสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ผู้ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์มีจำนวนที่ดินสูงสุดไม่เกิน 1 เฮกตาร์ ต่อหนึ่งแรงงานครัวเรือน ผู้ที่ปลูกพืชอุตสาหกรรมและพืชล้มลุกต่างๆ มีจำนวนที่ดินสูงสุดไม่เกิน 3 เฮกตาร์ต่อหนึ่งแรงงานครัวเรือน ผู้ที่ปลูกไม้ผลมีจำนวนที่ดินสูงสุดไม่เกิน 3 เฮกตาร์ต่อหนึ่งแรงงานครัวเรือน และผู้ที่ประโยชน์จากที่ดินเปิดโล่งหรือทุ่งหญ้าประเภทต่างๆ มีจำนวนที่ดินสูงสุดไม่เกิน 15 เฮกตาร์ ต่อหนึ่งแรงงานครัวเรือน ในส่วนของที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมและป่าไม้ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรกรรมและป่าไม้เป็นหลักในการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานมอบดินมอบป่า ซึ่งหน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อมอบสิทธิการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เช่น บุคคลที่มีพื้นที่ทำกินน้อยหรือไม่มีที่อยู่อาศัยจะยื่นเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเมืองในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อนำเรื่องยื่นเสนอตามลำดับ โดยในการอนุมัติพื้นที่เกษตรกรรมแก่บุคคลนั้นๆ จะพิจารณาเป็นรายบุคคล ขึ้นอยู่กับลักษณะ ขนาด และความสามารถในการผลิต เงื่อนไขต่างๆ รวมถึงแผนการจัดสรรที่ดินเกษตรกรรมของท้องถิ่นนั้นๆ (แรงงานหนึ่งคนสามารถได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินได้หลายประเภท ถ้าหากบุคคลนั้นๆ มีเงื่อนไขครบถ้วนและมีความสามารถเพียงพอ) นอกจากนี้หากบุคคลใดต้องการใช้ประโยชน์จากที่ดินด้านเกษตรกรรมมากกว่าที่กำหนดก็สามารถจะขอเช่าหรือขอสัมปทานก็ได้ โดยในการอนุมัติที่ดินจะเริ่มจากการทำสัญญาซึ่งจะเป็นการออกไปยังยื่นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีอายุสัญญา 3 ปี หลังจากครบเวลา 3 ปี ถ้าที่ดินไม่มี

การใช้ประโยชน์หรือไม่มีการพัฒนาตามสัญญาที่ทำไว้ก็จะถูกยึดคืนและมอบให้แก่ผู้อื่นต่อไป แต่หากมีการพัฒนาหรือมีการใช้ประโยชน์ที่ดินก็จะได้รับใบยืนยันการพัฒนาจากกระทรวงเกษตรกรรมและป่าไม้ ซึ่งสามารถนำใบยืนยันการพัฒนาไปประกอบสำนวนเอกสารเพื่อขอรับใบอนุญาตที่ดินจากองค์กรคุ้มครองที่ดินแขวงหรือเมืองนั้นได้ (กรมวางแผนและพัฒนาที่ดินแห่งชาติ, 2005)

ภายหลังที่ได้รับใบอนุญาตที่ดินแล้ว ที่ดินแปลงนั้นก็จะเป็กรมสิทธิ์ของบุคคลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่ดินส่วนที่เกินจำนวนการครอบครอง ซึ่งไม่ว่าจะได้มาจากการซื้อขาย จากรัฐ หรือการสืบทอดมรดกก็ตาม หากว่า มีจำนวนที่ดินเกินจากที่ได้รับอนุญาตในการถือครองที่ดินประเภทต่างๆ จะต้องโอนสิทธิ์การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนที่เกินนั้นให้แก่ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่น แต่หากต้องการที่จะครอบครองที่ดินส่วนที่เกินไว้ก็ต้องเสียค่าภาษีที่ดินเพิ่มเป็น 5 เท่าของอัตราภาษีที่ดินที่จัดเก็บปกติในแต่ละปี และถ้าภายในระยะเวลา 3 ปีแล้วไม่มีการแก้ไขตามที่กล่าวมา กรรมสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนที่เกินก็จะถูกยึดคืนโดยรัฐ และในกรณีที่มีการถือครองที่ดินมีจำนวนเท่ากับสิทธิ์ในการครอบครองหรือจากการสืบทอดก็ปฏิบัติตามมาตรา 17 ของกฎหมายที่ดิน (สำนักนายกรัฐมนตรื, 2005)

กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

ก่อนปี ค.ศ 1975 กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินของประชาชนส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ที่ได้จากสืบทอด คือ เกิดจากการครอบครองและจับจองด้วยการบุกเบิกและพัฒนาที่ดินแปลงนั้นอย่างต่อเนื่อง แต่จะไม่มีเอกสารสิทธิ์เพราะเป็นการสืบทอดมรดก ในอดีตการถือครองที่ดินไม่ได้จำกัดขนาดพื้นที่ถือครองที่ดิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือแรงงานของแต่ละคนว่าจะจับจองขนาดพื้นที่เท่าไรก็ได้ (กรมที่ดิน, 1997) ประเทศลาวเริ่มมีการจดทะเบียนที่ดินและออกโฉนดที่ดินในปี ค.ศ. 1912 (ภายใต้ประกาศของราชการแห่งประเทศลาวเลขที่ 180 ลงวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1912) โดยเป็นการออกโฉนดที่ดินตามคำร้องขอของเจ้าของที่ดินที่ต้องการมีโฉนดที่ดินในแขวงต่างๆ เช่น แขวงเวียงจันทน์ แขวงหลวงพระบาง แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงจำปาสัก ฯลฯ แต่การออกโฉนดดังกล่าวเป็นการออกโฉนดเฉพาะแปลงดิน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของเจ้านายหรือผู้ที่มีฐานะเพราะการออกโฉนดที่ดินมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ดังนั้นคนที่ยากจนจึงได้แค่เพียงจับจองและครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์อย่างไ้ก็ตาม โฉนดที่ดินได้มี ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเรียกว่า การขึ้นทะเบียนที่ดินใหม่ โดยการนำใบโฉนดที่ดินฉบับเก่าแนบคำร้องขอ

ขึ้นทะเบียนขึ้นแจ้งต่อองค์กรคุ้มครองที่ดินเมืองหรือแขวง ซึ่งขึ้นอยู่กับที่ตั้งของที่ดินเพื่อแจ้งกรรมสิทธิ์ของที่ดินที่ได้ครอบครอง ดังนั้นการขึ้นทะเบียนที่ดินก็คือการพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้ได้เอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินฉบับใหม่ ส่วนการจดทะเบียนนิติกรรมที่ดินเป็นการจดทะเบียนบันทึกความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับที่ดินภายหลังที่มีเอกสารสิทธิแล้ว โดยการจดทะเบียนนิติกรรมจะกระทำต่อเมื่อมีการมอบ การโอน การซื้อขาย การสืบทอดมรดก การเช่า การนำที่ดินไปค้ำประกัน และกรณีอื่นๆ โดยในการดำเนินการจะมีเจ้าหน้าที่ขององค์กรคุ้มครองที่ดินเป็นผู้ให้บริการ แต่ในการขึ้นทะเบียนที่ดินก่อนมีโครงการออกโฉนดที่ดิน (ในช่วงปี ค.ศ. 1975 ถึงปีค.ศ. 1994) นั้นจะยังไม่มีโฉนดที่ดินถาวรเป็นแค่เพียงการออกใบแผนที่ดินเพื่อใช้ในการยืนยันและแสดงขอบเขตพื้นที่ดินที่ใช้ประโยชน์หรือครอบครอง แต่ก็ยังเป็นเอกสารสิทธิที่ได้รับการจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมายและสามารถซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนได้เช่นเดียวกับใบโฉนดที่ดิน (กรมที่ดิน, 2006)

การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

องค์กรคุ้มครองที่ดินแห่งชาติ (2008) ได้แนะนำแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่ดินในหนังสือบทแนะนำทางด้านการวิชาการเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ จากลักษณะสภาพภูมิประเทศซึ่งร้อยละ 80 เป็นภูเขาและร้อยละ 20 เป็นพื้นที่ราบ ประชาชนประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และเก็บหาของป่าเพื่อใช้ดำรงชีพในชีวิตประจำวันและขายเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนได้มีที่ดินทำกินอย่างเพียงพอและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงได้กำหนดและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามความลาดชันและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

ความลาดชัน 0 - 5% เหมาะสำหรับการทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง การสร้างระบบน้ำชลประทาน เลี้ยงปลาน้ำจืด ทำสวน ปลูกพืชเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมทุกชนิด

ความลาดชัน 5 - 15% เหมาะสำหรับการทำนาขั้นบันได ทำสวน ปลูกพืชเกษตรกรรม อุตสาหกรรมแบบไม่มีการเคลื่อนย้าย ซึ่งต้องมีเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อรักษาดินไม่ให้มีการชะล้างพังทลายหรือดินเสื่อมคุณภาพ

ความลาดชัน 15 - 25% เหมาะสำหรับการปลูกไม้ผล ปลูกพืชอุตสาหกรรม หรือพืชตระกูลถั่ว โดยปลูกเป็นระบบการเกษตรแบบผสมผสาน นอกจากนั้นจะต้องมีการปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ความลาดชัน 25 - 35% เหมาะสำหรับการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ (วัว ควาย แพะ) และปลูกไม้ผสมกับการปลูกพืชอุตสาหกรรมแต่ต้องปลูกพืชคลุมดินหรือพืชตระกูลถั่วเพื่อรักษาสันดิน ไม้ให้มีการชะล้างพังทลายหรือดินเสื่อมคุณภาพ

ความลาดชัน 35 - 45% เหมาะสำหรับเป็นป่าไม้เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ

ความลาดชันที่สูงเกิน 45% ขึ้นไป เหมาะสำหรับเป็นป่าสงวน เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ นอกนั้นก็ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและเขตศึกษาค้นคว้าต่างๆ

กระทรวงกลาโหมและป่าไม้ (2005) ระบุไว้ในหนังสือยุทธศาสตร์ป่าไม้ได้ชี้ให้เห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ เงื่อนไขการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าเพราะแต่ละชนเผ่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกัน โดยมีลาวลุ่มเป็นชนเผ่าหลักของประเทศ เพราะพลเมืองประมาณร้อยละ 60 ของประเทศเป็นชนเผ่าลาวลุ่ม ลาวลุ่มจะอาศัยอยู่ตามบริเวณที่ราบเชิงเขาและมีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเหนียวเป็นหลัก โดยมีที่พักอาศัยใกล้ๆกับตัวเมือง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของระบบการเมืองและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีเส้นทางคมนาคมและการติดต่อสื่อสารชนิดอื่นๆ ที่สะดวก รวมถึงการบริการทางสังคมอื่นๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข ฯลฯ

จากหนังสือวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมของกระทรวงเกษตรและวัฒนธรรม (2005) ได้กล่าวว่า พลเมืองของประเทศลาวประกอบด้วยหลายเผ่าซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนเผ่าใหญ่ คือ ลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง โดยมีที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไปตั้งแต่ตอนเหนือไปจนถึงตอนใต้ของประเทศ ซึ่งหากแบ่งกลุ่มประชาชนตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มลาวลุ่ม หมายถึง กลุ่มชนเผ่าที่มีแหล่งที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ราบหรือที่ลุ่มต่ำ โดยจะตั้งถิ่นฐานบริเวณนครหลวงเวียงจันทน์และเขตที่ราบบริเวณแม่น้ำโขง แต่ก็มีบางส่วนได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบสูง (บริเวณภาคเหนือของประเทศ) เนื่องจากมีพื้นที่ราบน้อย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาและทำสวน การทำนาจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลักและจะทำนาเพียงปีละ 1 ครั้ง ยกเว้นในบริเวณพื้นที่เขตชลประทาน เช่น นครหลวงเวียงจันทน์ แขวงเวียงจันทน์ สะหวันเขต และจำปาสัก จะทำนา 2 ครั้ง คือ นาปีและนาปรัง การทำนาจะเริ่มทำตั้งแต่เดือนมิถุนายน โดยจะมีการเตรียมพื้นที่เพื่อตกกล้าซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากควายหรือรถไถเดินตาม เมื่อต้นกล้ามีอายุได้ 1 เดือนก็จะนำต้นกล้าไปปักดำต่อไป ในบางพื้นที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การใช้สารกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ และในบางครั้งก็มีการจ้างแรงงานเพื่อปักดำหรือเก็บเกี่ยว เนื่องจากต้องการให้การทำนาเสร็จเร็วขึ้นหรือแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำนาเพื่อให้มีข้าวบริโภคในครอบครัว ส่วนชนิดของพืชสวนที่นิยมปลูกส่วนใหญ่จะเป็นกล้วย มะละกอ มะม่วงมะขามมะพร้าว ฯลฯ ในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทานเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จก็จะใช้พื้นที่ที่เคยทำนาปลูกพืชผักต่างๆ ที่มีอายุสั้น โดยใช้น้ำจากบ่อขุดหรือสระน้ำ และเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนก็จะใช้พื้นที่ทำนา

กลุ่มลาวเทิง หมายถึง กลุ่มชนเผ่าที่มีแหล่งที่อยู่อาศัยในบริเวณเชิงเขา โดยจะตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนระหว่างลาวกับเวียดนาม (บริเวณภาคเหนือของประเทศ เช่น แขวงบ่อแก้ว อุดมไซ หลวงพระบาง) เป็นกลุ่มที่ชอบทำไร่เลื่อนลอย โดยจะรวมกลุ่มกันเพื่อถางป่าทำไร่เป็นผืนติดต่อกันเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งการถางป่าในลักษณะเช่นนี้ถือว่าการเปิดโล่งพื้นที่ก่อให้เกิดการชะล้างจากน้ำฝนและทำให้ดินเสื่อมคุณภาพเร็วขึ้น ส่วนกลุ่มลาวเทิงที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศก็มีการทำไร่เลื่อนลอยเช่นเดียวกัน แต่การแผ้วถางจะเป็นลักษณะผืนเล็กๆ และกระจัดกระจายทั่วไปในพื้นที่ ในการทำไร่ก็เพื่อปลูกข้าวมันสำปะหลัง และเลี้ยงสัตว์ กลุ่มลาวเทิงจะไม่ค่อยปลูกพืชสวนเพราะขาดแคลนแหล่งน้ำ พืชผักที่ใช้บริโภคส่วนใหญ่จึงได้มาจากพืชผักธรรมชาติ เช่น ผักป่า หน่อไม้ป่า และของป่าชนิดอื่นๆ ที่สามารถบริโภคได้ ส่วนการเลี้ยงสัตว์ก็มีน้อยส่วนใหญ่จะล่าสัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหาร

กลุ่มลาวสูง หมายถึง กลุ่มชนเผ่าที่มีแหล่งที่อยู่อาศัยในบริเวณที่สูงซึ่งมีระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 800 – 1,500 เมตร โดยจะตั้งถิ่นฐานบริเวณภาคเหนือของประเทศ เช่น แขวง (เขตหัวพัน ผังสาลี หลวงน้ำทา และบ่อแก้ว) เป็นกลุ่มที่ชอบทำไร่เลื่อนลอยเช่นเดียวกับกลุ่มลาวเทิง แต่จะมีการพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการทำเกษตรโดยการเลือกพื้นที่ เลือกชนิดดินที่จะปลูกพืช เลือกรูมิ

ประเทศและภูมิอากาศที่มีความเหมาะสม นอกจากนี้ก่อนที่จะมีการตั้งถิ่นฐานจะมีการสำรวจพื้นที่แหล่งน้ำ ชนิดของดินและพืชเพื่อจะดูว่า จะสามารถตั้งถิ่นฐานได้ที่ครัวเรือน กลุ่มลาวสูงจะใช้พื้นที่ในการปลูกข้าว ข้าวโพด แตงกวา และพืชทุกชนิดที่สามารถกินได้ รวมทั้งยังมีการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น หมู วัว ควาย และสัตว์ปีกในการใช้ประโยชน์ที่ดินจะมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่นเขตทำไร่ เขตเลี้ยงสัตว์ โดยเมื่อเขตที่ทำไร่เสื่อมโทรมลงเพราะเกิดวัชพืชชนิดต่างๆ เช่น หญ้าคา หญ้าแฝก ก็จะมีการย้ายเขตที่เลี้ยงสัตว์มายังเขตที่ทำไร่ และเมื่อเขตเลี้ยงสัตว์เสื่อมโทรมลงเพราะโดนสัตว์แทะเล็ม และต้นไม้ก็จะเติบโตขึ้นแทนที่ พื้นที่บริเวณนั้นก็จะถูกปรับปรุงเพื่อนำมาทำไร่เป็นการสลับปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

ข้อมูลทั่วไปของเมืองไชยเสถา

ที่ตั้งและอาณาเขต

เมืองไชยเสถาเป็นเมืองหนึ่งใน 4 เมืองใหญ่ของนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีเมืองทั้งหมด 9 เมือง โดยมีนครหลวงเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีขอบเขตติดกับเมืองต่างๆ ตามที่สำนักงานเมืองไชยเสถา (2007) ระบุไว้ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	เมืองไซทานี
ทิศใต้	ติดกับ	เมืองหาดชายฟอง
ทิศตะวันออก	ติดกับ	เมืองหาดชายฟอง และเมืองสีสัดตะนา
ทิศตะวันตก	ติดกับ	เมืองจันทะบูลี และเมืองสีสัดตะนา

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศในนครหลวงเวียงจันทน์แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูแล้งและฤดูฝน โดยฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ส่วนฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนเมษายน มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด 2,105 มิลลิเมตรต่อปี และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่ำสุด 1,200 มิลลิเมตรต่อปี (สำนักงานเมืองไชยเสถา, 2007)

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

เมืองไชยเสดถามีพลเมืองทั้งหมด 92,485 คน เป็นเพศหญิง 47,188 คน และเพศชาย 45,297 คน ประกอบด้วย 3 ชนเผ่า ชนเผ่าที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ ลาวลุม (พวน ไทแดง ไทดำ ลาวใหม่...) ลาวเทิง (ตะโอย๋ ขมุ ลู...) และลาวสูง (ข้าว ม้ง มูเซอ...) มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น ข้าราชการ เกษตรกร รับจ้าง และอื่นๆ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในด้านการปกครองมีทั้งหมด 52 หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็น 2 เขต คือ เขตตัวเมือง (มี 20 หมู่บ้าน) และเขตชานเมือง (มี 32 หมู่บ้าน) มีครัวเรือนทั้งหมด 17,479 ครัวเรือน พลเมืองเฉลี่ย 664 คน ต่อตารางกิโลเมตร ด้านการคมนาคมในเขตตัวเมืองจะเป็นถนนลาดยาง ส่วนเขตชานเมืองส่วนใหญ่จะเป็นถนนลูกรัง มีไฟฟ้าใช้ทั้งในเขตตัวเมืองและเขตชานเมือง แต่น้ำประปาจะมีใช้เฉพาะเขตตัวเมืองส่วนเขตชานเมืองจะใช้น้ำจากบ่อขุด ด้านการศึกษามีโรงเรียนทั้งหมด 119 แห่ง ซึ่งมีทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชน (สำนักงานเมืองไชยเสดถา, 2007)

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากข้อมูลของสำนักงานเมืองไชยเสดถา (2007) พบว่า เมืองไชยเสดถามีเนื้อที่ทั้งหมด 13,921 เฮกตาร์ โดยมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินใน 5 ประเภท อันได้แก่ การนำใช้พื้นที่ทำการเกษตร เป็นที่ปลูกสร้างที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่ป่าไม้ เป็นพื้นที่แหล่งน้ำ เป็นพื้นที่ทุ่งหญ้าและเนินเขา

ลักษณะการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์

การปลูกพืช

ในช่วงปี ค.ศ 2006–2007 เมืองไชยเสดถามีการปลูกข้าวในพื้นที่ 3,500 เฮกตาร์ โดยปลูกข้าวในพื้นที่ทั่วไป 3,398 เฮกตาร์ ได้ผลผลิตทั้งหมด 14,475 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 4.26 ตันต่อเฮกตาร์ ส่วนการปลูกข้าวนาปรังตามแผนการที่ได้วางไว้มีพื้นที่ทั้งหมด 1,460 เฮกตาร์ แต่ปลูกข้าวได้จริง 1,050 เฮกตาร์ (ปฏิบัติตามแผนได้ร้อยละ 72) ในนั้นปลูกข้าวทั่วไปมีพื้นที่ 910 เฮกตาร์ ได้ผลผลิต 4,195 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 4.61 ตันต่อเฮกตาร์ (สำนักงานเมืองไชยเสดถา, 2007)

นอกจากนี้ ตามแผนการเพาะปลูกในช่วงปี ค.ศ 2006 – 2007 มีการปลูกพืชชนิดอื่นๆ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง มันแกว เผือก และพืชผัก รวมพื้นที่ประมาณ 267 เฮกตาร์ แต่มีการปลูกจริงเพียง 239 เฮกตาร์ (คิดเป็นร้อยละ 89.5 ของพื้นที่เป้าหมาย) ในจำนวนนี้มีการปลูกพืชปลอดสารพิษในพื้นที่ 200 เฮกตาร์ คิดเป็นร้อยละ 83.7 ของพื้นที่จริงทั้งหมด (สำนักงานเมืองไฮเซดดา, 2007)

การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของเมืองไฮเซดดาในช่วงปี ค.ศ 2006–2007 มีดังต่อไปนี้ ควายมีจำนวนทั้งหมด 607 ตัว เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาลดลงร้อยละ 13.5 วัวมีจำนวนทั้งหมด 3,612 ตัว เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาลดลงร้อยละ 25.83 แพะและแกะมีจำนวนทั้งหมด 1,671 ตัว เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.78 และสัตว์ปีกมีจำนวนทั้งหมด 48,500 ตัว เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.26 (สำนักงานเมืองไฮเซดดา, 2007)

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเมืองไฮเซดดา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทุ่งราบเวียงจันทน์เป็นทุ่งที่มีขนาดใหญ่โดยมีพื้นที่ประมาณ 3,920 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 9 เมือง ได้แก่ จันทะบูลี สีโคดตะบอง สีสดตะนาก ไชทานี ไฮเซดดา หาดชายฟอง นาชายทอง สังทอง และปากงึม มีพลเมืองทั้งหมด 610,000 คน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

โดยมีจำนวนพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 5,839 เฮกตาร์ รูปแบบของการทำเกษตรกรรมที่สำคัญคือ การเพาะปลูกพืช ชนิดพืชที่ปลูกจะเน้นการปลูกข้าวเหนียวเป็นหลัก ซึ่งเกษตรกรบางครัวเรือนจะทำการปีละ 2 ครั้ง คือ นาปีและนาปรัง แต่บางครัวเรือนทำเฉพาะนาปีเพราะพื้นที่นาอยู่ไกลจากแหล่งน้ำชลประทาน ในการทำนาปีจะเริ่มทำตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน ส่วนการทำนาปรังจะเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม รองลงมาคือการเลี้ยงสัตว์ ในการเลี้ยงสัตว์จะเป็นการเลี้ยงระบบเปิดคือการปล่อยให้สัตว์หากินเองตามทุ่งนา เมื่อถึงเวลาเย็นจึงค่อนำสัตว์เลี้ยงเข้าคอกที่อยู่ข้างบ้าน สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ เป็ด ไก่ หมู วัว ควาย แพะ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชชนิดอื่นๆ เช่น ข้าวโพด มันแกว มันสำปะหลัง และพืชผักต่างๆ การปลูกพืชผัก

ส่วนใหญ่จะปลูกในช่วงฤดูแล้งโดยอาศัยน้ำจากสระ ชนิดของผักที่ปลูกได้แก่ พริก มะเขือ ซึ่งมีเกษตรกรบางส่วน เห็นว่า การปลูกผัก ทำให้ มีรายได้ ค่อนข้าง นั้น จึงไม่ทำนาถือ เอาการปลูกพืชผักขายเป็นอาชีพหลัก (สำนักงานเมืองไชยเสถา, 2007)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยเรื่องความมั่นคงในความเป็นเจ้าของที่ดิน ประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและนโยบายที่ดินของพื้นที่ชนบทในประเทศไทยของ Gershon *et al.* (1968) พบว่า การได้รับเอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นการป้องกันการถูกไล่ที่และยังสามารถนำไปขายหรือจำนองได้ จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อปรับปรุงที่ดินก็จะลดลง นอกจากนี้ความสามารถซึ่งจะนำมาเพื่อผลประโยชน์ก็เกิดความไม่แน่นอน ทั้งความไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินยังมีผลทำให้ไม่สามารถนำที่ดินไปใช้เป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันได้ ดังนั้นการเข้าถึงเงินทุนจากสถาบันการเงินจึงไม่สามารถทำได้ เมื่อไม่มีเงินสำหรับการลงทุนก็จะทำให้ความสามารถในการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ในการทำเกษตรลดลงไปด้วย ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ผลผลิตลดลง รวมถึงมูลค่าของที่ดินก็ต่ำด้วยเพราะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

กรมวิชาการเกษตร (2539) ได้รายงานไว้ในการสัมมนากระบวนการทำฟาร์มเรื่องระบบเกษตรกรรมเพื่อการเกษตร-สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนว่า การปลูกข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน โดยผลผลิตข้าวขึ้นอยู่กับปริมาณและการกระจายตัวของฝนในแต่ละปี เนื่องจากว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพปัญหาแห้งแล้งบวกกับปัญหาดินทรายทำให้เกิดภาวะแห้งแล้ง นอกจากนี้ดินยังมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ดังนั้น ครัวเรือนเกษตรกรในแถบนี้จึงต้องเลือกปลูกพืชที่มีความต้องการน้ำน้อย เช่น อ้อย มันสำปะหลังแทนการปลูกข้าว

ศิริ ผาสุก (2539) ได้นำเสนอเรื่องปลูกกินก็ได้ปลูกขายก็ดีกว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรบ้านหนองแห่น ตำบลนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นเขตที่ปลูกมันแกวมากที่สุดในภาคอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ฝนไม่ค่อยจะตกนั้น มันแกวจะเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ และสามารถให้ผลผลิตสูงคุ้มค่ากับการลงทุน และจากรายงานทางวิชาการเรื่อง ภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2543) ได้ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร นอกจาก

จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม อันได้แก่ ขนาดของครัวเรือน การศึกษา อายุของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนเด็กและผู้สูงอายุในครัวเรือนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งของรายได้ในครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ขนาดของฟาร์ม ลักษณะการถือครองที่ดิน การมีสิทธิในที่ดิน ที่ดินอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และอื่นๆ นอกจากนี้แหล่งที่ตั้งซึ่งเป็นปัจจัยทางกายภาพและลักษณะการประกอบอาชีพ ก็มีผลต่อความเป็นอยู่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือน เกษตรกรเช่นเดียวกัน

จากรายงานทางวิชาการของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ (2546) เรื่องโครงการการถือครองที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้กล่าวว่า การถือครองที่ดินมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสื่อมโทรมของสภาพที่ดิน การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ และปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นผลมาจากสิทธิในทรัพย์สินที่ไม่สมบูรณ์ การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรมีการลงทุนในที่ดินมากขึ้น มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น ส่วนในหนังสือคู่มือเกษตรกรและกลยุทธ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมป่าไม้ (2539) ได้กล่าวว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างผสมผสานระหว่างกิจกรรมด้านการป่าไม้ การเกษตร รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกันหรือสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในกระบวนการเกษตรกรสามารถแยกรูปแบบย่อยตามองค์ประกอบของกิจกรรมหลักได้ 4 ระบบ คือ

1. ระบบปลูกพืชควบ โดยปลูกพืชเกษตรแทรกภายในสวนป่าซึ่งทำได้หลายรูปแบบ เช่น ปลูกต้นไม้ตามแนวขอบรอบนอกของแปลงปลูกพืชเกษตร ปลูกต้นไม้สลับแถวเว้นแถวระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร ปลูกสลับเป็นแถบๆ ระหว่างไม้ป่ากับพืชเกษตร ปลูกผสมโดยการสุมอย่างไม่เป็นระบบระหว่างต้นไม้ป่ากับพืช

2. ระบบป่าไม้- ปศุสัตว์ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการเลี้ยงสัตว์ โดยการปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ในสวนป่าแล้วปล่อยสัตว์เข้าไปเลี้ยงในสวนป่าโดยตรง

3. ระบบเกษตร - ป่าไม้ - ปศุสัตว์ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างกิจกรรมทั้งสามคือ การป่าไม้ การเกษตร และการปศุสัตว์ควบคู่กันไป

4. ระบบป่าไม้ - ประมง เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการประมง เช่น การทำฟาร์มกุ้ง และฟาร์มหอยตามป่าชายเลน หรือการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามร่องน้ำระหว่างแถวหรือคันคูของคันไม้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมกับการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก กิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ของมานิชญ์ (2528) พบว่า การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของแต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่มีพื้นที่ 11 – 20 ไร่ โดยมีการปลูกข้าวโพดเป็นพืชหลัก รองลงไปเป็นการปลูกข้าวซึ่งพบมากในกลุ่มชาวเขา ส่วนในกลุ่มคนไทยมีการปลูกผักเป็นพืชรอง แรงงานที่ใช้ในการเกษตรเป็นแรงงานในครอบครัวเป็นส่วนมาก มีการใช้พันธุ์พืชที่มีคุณภาพดี มีการใส่ปุ๋ยบำรุงดิน มีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร และมีการใช้ระบบปลูกพืชที่เหมาะสม แต่ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาโรคและแมลงทำลายพืชผล รองลงไปเป็นปัญหาขาดแคลนเงินทุนในการเพาะปลูก และปัญหาสภาพดินลดความอุดมสมบูรณ์

สุวัฒน์ วรรณพินิจ (2530) ได้ศึกษาผลการใช้ประโยชน์ที่ดินหลังได้รับเอกสารสิทธิทำกิน สทก.1 ที่ป่าแม่वंก - แม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ราษฎรจะใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตรโดยปลูกข้าวและข้าวโพดเป็นหลัก ลักษณะการผลิตเป็นการผลิตแบบยังชีพโดยใช้แรงงานในครอบครัวและผลผลิตส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของผลผลิตในท้องที่จังหวัดนครสวรรค์ สภาพของดินชั้นบนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ราษฎรส่วนใหญ่ได้รับสิทธิทำกิน สทก.1 และใช้พื้นที่ดังกล่าวในการปลูกพืช และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างที่ลุ่มและที่ดอน พบว่า สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ลุ่มจะใช้พื้นที่ในการปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่และมีผลผลิตสูงเนื่องจากมีน้ำเพียงพอ

ณรงค์ศักดิ์ นามตาปี (2535) ศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจสังคมและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตและบริเวณรอบเขตพื้นที่การดำเนินการโครงการพัฒนาอยตุง จังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ทำกิน ลักษณะของการปลูกพืช ลักษณะการประกอบอาชีพการเกษตร จำนวนสมาชิกวัยแรงงาน และประเภทของพืชที่ใช้ปลูก และจากเอกสารการติดตามประเมินผลโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของกรมวิชาการเกษตร (2544) ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในหมู่บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอเสถภูมิ

จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่เป็นการทำนาทั้งนาปรังและนาปี รองลงมาคือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ถึงแม้ว่าจะประสบกับปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างต่ำ ดินเค็ม ผลผลิตข้าวต่ำและมีการระบาดของโรคแมลงก็ตาม

ในหนังสือคู่มือหมอดินอาสาของกรมพัฒนาที่ดิน (2540) ได้ชี้ให้เห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งแม้ว่าพื้นดินจะเป็นดินเค็ม แต่ในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำ หากจัดการให้ถูกวิธีเกษตรกรก็สามารถปลูกพืชไร่และพืชสวนได้ เช่น ถั่วฝักยาว ผักกาด แดงไทย บวบ กะหล่ำดอก ผักโขม มะเขือเทศ เป็นต้น โดยหลังการทำนาในเขตชลประทานหรือบริเวณใกล้แหล่งน้ำควรปรับปรุงดินเสียก่อน ซึ่งทำได้ดังนี้ คือ การไถลึกให้ดินล่างแตกและใช้สารเคมีเพื่อปรับปรุงดินช่วยลดความเป็นด่าง หลังจากนั้นก็จะชะล้างเกลือจากดินด้วยน้ำ ก็สามารถปลูกพืชชนิดที่ทนต่อดินเค็มได้

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและการมีโฉนดที่ดินจะช่วยให้เกษตรกรมีความมั่นคงในการทำเกษตรกรรม เนื่องจากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แต่ในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรก็มีหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดที่ทำให้เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกัน เช่น เทคนิควิธีการเพาะปลูก ความรู้ ประสบการณ์ การส่งเสริมจากภาครัฐ เงินทุน แรงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร เช่น การขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาเรื่องโรคและแมลง การขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ราคาผลผลิตไม่แน่นอน และต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ทำให้มีการปล่อยทิ้งร้างที่ดินหรือเกิดการขายที่ดิน และในที่สุดก็เกิดการเปลี่ยนอาชีพด้วยการมารับจ้างในภาคอุตสาหกรรมและอื่นๆ นอกจากนี้จากหลายๆ กรณีศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรมีหลากหลายแนวทางในการปฏิบัติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความขยันอดทนที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ใจ อยู่ที่ความพอเพียง และการใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อความอยู่รอดของชีวิต

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ในการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิในเขตชานเมืองไชยเสถา นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรจะเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ฤดูกาลผลิต ชนิดพืชที่ปลูก ระบบการปลูกพืช จำนวนพื้นที่ที่ปลูก และ การใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงก่อนและหลังการได้รับโฉนด

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

ได้แก่ รายได้และรายจ่ายในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร หลังการมีโฉนดที่ดิน ภาวะหนี้สิน จำนวนแรงงานในครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพ ระดับการศึกษา ขนาดเนื้อที่ถือครอง การมีเงินทุนใช้จ่ายในการเกษตร การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร ภูมิลำเนาเดิม

วิธีการเก็บข้อมูลมี 2 วิธี คือ

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเดินสำรวจ การสังเกตการณ์ เกี่ยวกับการเพาะปลูกตามช่วงฤดูกาลเพาะปลูกของแต่ละหมู่บ้าน การสอบถามและสัมภาษณ์ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนผู้ที่ให้ข้อมูลได้ และได้ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในระดับครัวเรือนของเกษตรกรตัวอย่าง ซึ่งในแบบสอบถามจะประกอบไปด้วยข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ระเบียบกฎหมายต่างๆ นโยบายของรัฐในการให้เอกสารสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลที่ดินของเกษตรกรที่มีเอกสารสิทธิจากสำนักงานป่าไม้ และองค์กรคุ้มครองที่ดินนครหลวงเวียงจันทน์ และข้อมูลทางสถิติที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานปกครองเมืองไซเซตดา สำนักงานอุตุนิยมแลอุตุนิยมวิทยาแห่งชาติ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้แห่ง ส.ป.ป.ลาว สถาบันค้นคว้ากิจกรรมและป่าไม้ นครหลวงเวียงจันทน์ กรมแผนที่แห่งชาติ และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

อุปกรณ์ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไซเซตดา จากกรมแผนที่แห่งชาติ แบบสอบถาม (ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรซึ่งลักษณะของคำถามจะเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด) เครื่องคอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายภาพ และเครื่องอัดเสียง

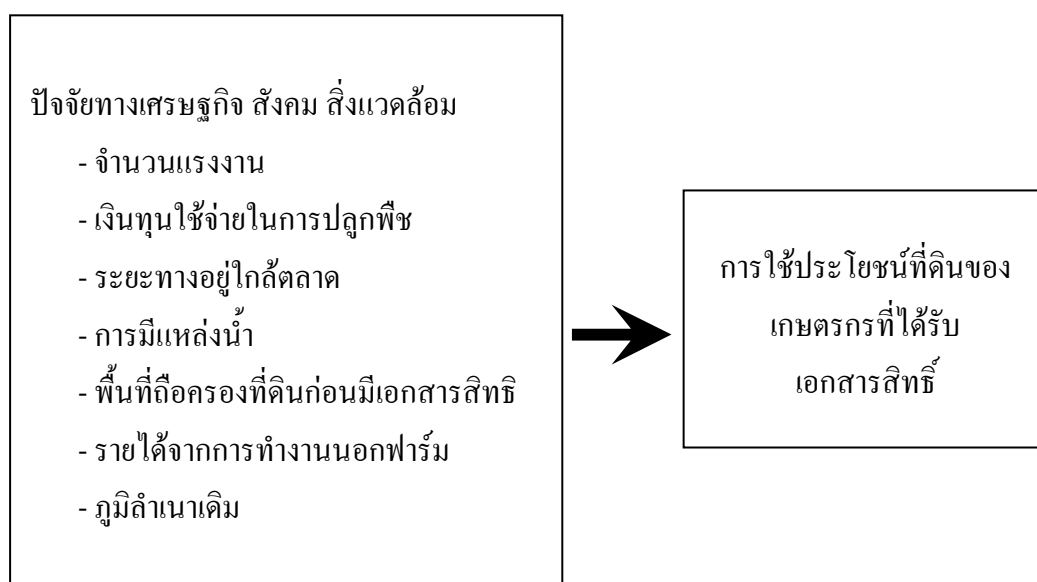
วิธีการคัดเลือกและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองไซเซตดาซึ่งมีทั้งหมด 52 หมู่บ้าน และได้เลือกเจาะจงที่จะศึกษาเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่เขตชานเมืองเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว ปลูกพืชผัก และการเลี้ยงสัตว์ จากจำนวนหมู่บ้านเขตชานเมือง 32 หมู่บ้านได้เลือกสุ่มมา 3 หมู่บ้านด้วยวิธีการสุ่มแบบ simple random sampling โดยการเขียนชื่อหมู่บ้านทั้งหมด 32 หมู่บ้านลงในกระดาษแล้วหยิบขึ้นมา 3 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านเชียงดา หมู่บ้านโซกน้อย และหมู่บ้านนาเบียน หลังจากได้รายชื่อหมู่บ้านแล้วจึงได้สุ่มตัวอย่างของเกษตรกรเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลากรายชื่อของเกษตรกรที่มีรายชื่อในสำมะโนครัวที่ได้มาจากสำนักงานป่าไม้ในแต่ละหมู่บ้าน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักเกณฑ์ที่ว่า หากทราบจำนวนประชากรที่ค่อนข้างแน่นอนและถ้ามีจำนวนประชากรหลักร้อยละ 25 (จริญ และ อนันต์ชัย, 2529) ดังนั้น จึงได้จำนวนตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้านต่อไปนี้ หมู่บ้านเชียงดา 54 ครัวเรือน หมู่บ้านโซกน้อย 81 ครัวเรือน และหมู่บ้านนาเบียน 30 ครัวเรือน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 165 ครัวเรือน (ดังแสดงในตารางที่ 1)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์แล้วจึงนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ โดยใช้วิธีการทางสถิติที่เหมาะสมคือ การใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เป็นต้น ในการวิเคราะห์จะชี้แจงให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร แรงงานในการทำเกษตร อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ขนาดการถือครองที่ดิน รายได้ รายจ่าย และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยการใช้ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแสดงรายละเอียดในรูปแบบของอธิบายประกอบตาราง

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งกรอบแนวคิดในการวิจัยว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมมี ผล ต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ ซึ่งได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน เงินทุนใช้จ่ายในการเพาะปลูก พื้นที่ถือครองที่ดินก่อนมีเอกสารสิทธิ ระยะทางอยู่ใกล้ตลาด การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร รายได้จากการทำงานนอกฟาร์ม ภูมิลำเนาเดิม

บทที่ 4

ผลการศึกษา และวิจารณ์

ผลการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสถสถานครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แบ่งการเสนอผลการศึกษา และวิเคราะห์ออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. สภาพทั่วไป ของพื้นที่
2. ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง
3. สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรตัวอย่าง
4. การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่าง
5. ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร
6. ปัญหา และ อุปสรรค

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ของเมืองไชยเสถสถานครหลวงเวียงจันทน์

เมืองไชยเสถสถานเป็นเมืองที่มีลักษณะเป็นตัวเมือง- ชานเมืองและ ชนชนบท ประกอบมี 52 หมู่บ้าน มี 17,479 ครัวเรือน มี พลเมืองทั้งหมด 92,485 คน เป็นหญิง 47,188 คน ชาย 45,297 คน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด

เมืองไชยเสถสถานมีพื้นที่ทั้งหมด 13,921 เฮกตาร์ ในนั้นเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 5,839 เฮกตาร์ พื้นที่ทั้งหมดเป็นทุ่งราบมีห้วย หนอง คลองบึงต่างๆมีอาณาเขตติดต่อกับเมืองต่างๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับเมืองไชยธานี ทิศตะวันออกติดกับเมืองจันทะบูลี ทิศใต้ติดกับเมืองหาดชายฟองทิศตะวันตกติดกับเมืองสีสัดตะนาก

ลักษณะภูมิอากาศจากบทรายงานของศูนย์สำรวจและแบ่งเขตดินเกษตรกรรมได้รายงานว่า ลักษณะของภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น/ แห้ง (hot wet / dry tropical climate) อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14 องศาเซลเซียส ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือนกันยายนปริมาณน้ำฝนเท่ากับ 2,105 mm คิดเป็นร้อยละ 91ของปริมาณน้ำฝนทั้งปี ซึ่งในฤดูฝน

มีน้ำฝนใช้อย่างเพียงพอในการเพาะปลูก พืชพันธุ์ที่ปลูกในฤดูนี้จะมีสีเขียวงอกงามดี ส่วนฤดูแล้งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ซึ่งเป็นระยะที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำสุด เฉลี่ย 200 mm คิดเป็นร้อยละ 9 ของ ปริมาณน้ำฝนทั้งปี พืชพันธุ์ที่ปลูกในช่วงระยะนี้จะต้องมีการใช้น้ำชลประทานจะให้ผลผลิตได้

ค่าความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงสุดเฉลี่ยในฤดูฝนคิดเป็นร้อยละ 85 ในเดือนสิงหาคม ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศต่ำสุดเฉลี่ยในฤดูแล้งคิดเป็นร้อยละ 67 ในเดือนมีนาคม ปริมาณน้ำละเหยเฉลี่ย 1048.1 ปริมาณน้ำละเหยสูงสุด 1,360 mm ปริมาณอายน้ำละเหยต่ำสุด 920 mm

ภูมิฐาน(Physiographic) จากข้อมูล ของ ศูนย์สำรวจและแบ่งเขตดินเกษตรกรรมได้ชี้ให้เห็นว่าสภาพพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ที่ประกอบ ด้วย เขตตัวเมืองใน และตัวเมืองนอก เขตตัวเมืองในมี 4 ตัวเมือง อันได้แก่ เมือง จันทะบูลี สีโคดตะบอง สีคัตตะนาโก ไชยเสดถา ส่วนเขตตัวเมืองนอก ได้แก่ เมืองปากจิม เมืองสังทอง เมืองไซทานี เมืองนาชายทอง เมืองหาดชายฟอง ซึ่งระดับความค้อยชันในนครหลวงเวียงจันทน์แบ่งออกเป็นหลายประเภทดังนี้: เขต ตัวเมืองในมีสภาพพื้นที่เป็นทุ่งราบ มีความลาดชันแต่ 0-2 % บางส่วนเป็นลอนต้น มีความลาดชันแต่ 0- 8 % ส่วนเขตนอกเมืองมีสภาพเป็นลูกคลื่น มีความลาดชัน แต่ 8 -30 % เฉพาะเขตนอกเมืองทางทิศตะวันตกจะมีลักษณะเป็นพื้นที่สูงชันเป็นเขาสูงมีระดับความลาดชัน > 30%

ลักษณะของดินจากข้อมูล ศูนย์สำรวจและแบ่งเขตดินเกษตรกรรมได้รายงานว่าทุ่งราบเวียงจันทน์ ดินในเขตนครหลวงเวียงจันทน์ในเขตพื้นที่ทุ่งราบระดับความลาดชัน 0-2% ชั้นดินลึกกว่า > 100 cm พบเป็นหมวดดิน GLEYSOLS(GL) หมวดดิน FLUVISOLS หมวดดิน LUVISOLS

หมวดดิน FLUVISOLS เป็นดินชั้นหน้าปานกลาง ถึง เหนียวหนัก (L, CL – HC) ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินในระดับต่ำ – ปานกลาง

หมวดดิน GLEYSOLS เป็นดินมีลักษณะการบวมน้ำหรือน้ำขังระยะยาวนานหมวดดินดังกล่าวมีอยู่ตามพื้นที่ราบเพียงและเป็นเขตต่ำ มักมีน้ำขังในฤดูฝน เป็นสี มีด-ดำ เนื้อดินปานกลางถึงหนัก ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินสูง

หมวดดิน LUVISOLS พบในพื้นที่ราบเนื้อดินเป็นดินล่านแกมเหนียว (CL) ปริมาณอินชื
วัตถุในระดับปานกลาง

ดินเขตลูกคลื่นเล็กน้อยระดับความลาดชันแต่ 2-8 % พบเป็นดินCAMBISOLS ในชั้นดิน
ลึก >100 cm นับจากหน้าดิน เนื้อดินเป็นดินตมแกมชาย (SL) ตม (L) ตมแกมเหนียว (CL) และ
เหนียวหนัก (HC) ปริมาณ อินทรีย์วัตถุในดินเฉลี่ยในระดับปานกลาง

ดินในเขตที่มีระดับความลาดชัน เป็นลูกคลื่นแต่ 16-30% และ ลาดชันสูงแต่ 30-55%
ในระดับชั้นดินตื้น < 30 cm นับจากหน้าดิน เป็นดินชายแกมตม ตมแกมชาย และ ตม (LS, SL, L)
ปริมาณอินชืวัตถุในดินเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง

การใช้ประโยชน์ที่ดินทางเกษตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินทางเกษตรของเมืองไชยเสดถานั้นเนื่องจากพื้นที่เมืองไชยเสดถาเป็น
พื้นที่ทุ่งราบมีระดับความค้อยชัน 0 -2 % มี ห้วย หนองบึงและมีน้ำขังตลอดทั้งปี ซึ่งเหมาะสมต่อ
การทำเกษตร โดยเฉพาะการทำนาปลูกข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก รองลงมาคือ
ปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ ลักษณะของการปลูกพืชมีลักษณะการปลูกพืชแบบเชิงเดี่ยวพืชที่ปลูก
ได้แก่ ข้าวเหนียว ถั่วฝักยาว แตงกวา ผักทุกชนิด สัตว์เลี้ยง ได้ แก่ วัว ควาย แพะ สุกร เป็ดไก่

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

เพศของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้คือหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน
ครัวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลได้จำนวน 165 ครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวนร้อยละ 92.12
และเป็นเพศหญิงร้อยละ 7.88 สาเหตุที่มีเพศชายมากกว่า เป็นเพราะประเพณีวัฒนธรรม ที่ผู้ชายต้อง
เป็นเสาหลักของบ้านคือเป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนจำนวนน้อยที่พบผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือน
เพราะเนื่องจากเป็นหม้ายและครอบครัวยกกันอยู่ (ตารางที่2)

รูปแบบของครอบครัว

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของครอบครัวปรากฏว่ามีสองรูปแบบคือครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย เกษตรกรส่วนใหญ่มีครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 57.57 โดยทั่วไปแล้วเมื่อลูกๆ แต่งงานไปแล้วพ่อแม่ส่วนมากมักจะให้ลูกออกเรือนโดยแบ่งปันที่ดินให้แต่มีบางครัวเรือนที่ให้ลูกๆ ปลุกบ้านอยู่ล้อมรอบ แต่หากเป็นครอบครัวของแต่ละคน ทั้งนี้เพราะพ่อแม่มีเนื้อที่ติดถือครองน้อยจึงแบ่งให้ปลุกบ้านใกล้เคียงกันและอีกอย่างเพื่อความสะดวกในการช่วยเหลือดูแลกันและกัน (ตารางที่ 3)

อายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.82 และรองลงมาคืออายุระหว่าง 51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 35.15 (ตารางที่ 4)

การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน เกษตรกร ตัวอย่างเห็นได้ว่าไม่มีหัวหน้าครัวเรือนใดที่ไม่รู้หนังสือทั้งนี้เป็นเพราะว่าได้รับการส่งเสริมจากรัฐซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศชาติโดยมีทิศทางมุ่งให้มีการพัฒนาทางการศึกษาเป็นอันดับแรกโดยอิงตามแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศนับแต่ปี ค.ศ. 1985 ถึงปี ค.ศ. 2020 ประเทศจะต้องหลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาประชาชนจะต้องมีการศึกษาดำเนินขั้นประถมศึกษา ดังนั้นจึงพบว่าส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 43.64 รองลงมาคือจบมัธยมต้นคิดเป็นร้อยละ 36.36 (ตารางที่ 5)

ภูมิลำเนาของเกษตรกรตัวอย่าง

ภูมิลำเนาของเกษตรกรตัวอย่างส่วนมากอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คิดเป็นร้อยละ 88.49 และย้ายมาจากที่อื่นจากแขวงต่างๆ ภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 11.51 (ตารางที่ 6)

ที่อยู่อาศัยของครัวเรือนเกษตรกรอยู่ห่างจากที่ทำกิน

บ้านอยู่อาศัยของเกษตรกร ส่วนใหญ่เห็นได้ว่ามีที่อยู่อาศัยห่างจากที่ทำกินประมาณ 10-50 เมตร คิดเป็นร้อยละ 29.70 เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกเรือน หลังเล็กๆ อยู่ในไร่ในสวน เพื่อความสะดวกสบายในการดูแลรักษาไร่นาของตน โดยจะมีเรือนหลังใหญ่อีกหลังอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งจะให้ลูกๆ เป็นผู้ดูแล ส่วนเกษตรกรเองจะพักอยู่ที่สวน แต่ก็มักจะกลับเรือนใหญ่เป็นบางครั้ง เพื่อดูแลลูกๆ เป็นระยะๆ ดัง (ตารางที่ 7)

การได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์

ส่วนมากกรรมสิทธิ์ในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรได้รับจากการสืบทอดมรดกโดยปู่ย่าตายาย ได้จับจองมอบให้แก่พ่อแม่และตกทอดแบ่งปันกันมาถึงลูกๆ ซึ่งส่วนใหญ่มี กรรมสิทธิ์จากมรดก คิดเป็นร้อยละ 76.97 (ตารางที่ 8)

สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 3- 4 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมามีจำนวนสมาชิก 5 -6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.91 จากสาเหตุที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากนั้น เป็นเพราะเนื่องจากภายในประเทศมีจำนวนประชากรน้อย รัฐบาลได้มีแผนนโยบายส่งเสริมให้มีประชากรเพิ่มขึ้น โดยแต่ละครัวเรือน สามารถมี ลูกได้หลายคน และหากพ่อหรือแม่เป็นพนักงานของหน่วยงานของรัฐลูกจะได้รับเบี้ยเลี้ยง ในแต่ละเดือนจนถึงอายุ 18 ปี โดยเคียงคู่กับการส่งเสริมในขณะเดียวกันก็ต้องลดและจำกัดความยากจนด้วย โดยกระทรวง สาธารณะสุขได้มีนโยบายการวางแผนการมี ลูกในระยะห่างกันให้แก่ประชาชนซึ่งหมคนี่ ขึ้น อยู่กับสถานะและความเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือน (ตารางที่ 9)

แรงงานในครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

โดยทั่วไปแล้วแรงงานหลักในครัวเรือนในการทำเกษตรส่วนมากจะเป็นพ่อ หรือหัวหน้า ครัวเรือนซึ่งจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับไร่นา ส่วนลูกๆ นอกจากจะเป็นแรงงานช่วยในครัวเรือนแล้วยังมีการประกอบอาชีพ การงานของตัวเองอีก พวกเขาจะตั้งแต่เข้าทำงานใน ท้องนา พอ ถึงเวลาไป

เรียน หรือไปทำงานก็จะไปโดยที่พ่อแม่จะเป็นคนดูแล ต่อ ส่วนวันหยุดเสาร์- อาทิตย์จะต้องช่วยกันทั้งหมด โดยแรงงานใน ที่นี้คือผู้ที่มีอายุแค่ 14 ปี ขึ้นไป ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ในครัวเรือนมีแรงงานประมาณ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 สาเหตุที่มีแรงงานในครัวเรือน มากเป็นเพราะครัวเรือนเป็นครัวเรือนขยายหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ ลูกๆถึงแม้ว่าจะแต่งงานหรือมีงานการมาแล้วแต่ยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ฉะนั้นในครัวเรือนจึงมีแรงงานที่มีอายุมากกว่า 14 ปีขึ้นไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อดีสำหรับการเกษตรโดยอาศัยแรงงานในครัวเรือน (ตารางที่ 10)

ตอนที่ 3 สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของเกษตรกรตัวอย่าง

รายได้

1. รายได้ภาคเกษตร

เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกข้าว ปลูกพืชผัก การขายสัตว์เลี้ยงคือ วัว สุกร เป็ด ไก่ ในปีการเพาะปลูก ค.ศ.2007 โดยเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด32,000บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้สูงสุด 333,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ดั่งตัวเลขสถิติจากห้องการปกครองเมืองไชยเสดดา(2007) ได้รายงานว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรเมืองไชยเสดดาเฉลี่ย 83,650บาท/ครัวเรือน/ปี สาเหตุที่ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้ที่แตกต่าง กันนั้นเป็นเพราะว่า พื้นที่มีแหล่งน้ำสามารถทำนาได้โดยการทำนาปี และนาปรัง และยังมีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นที่ปลูก ผัก ซึ่ง ทำรายได้ดีให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรผู้ที่ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว การใช้ประโยชน์ที่ดินเห็นได้ว่าเกษตรกรที่ปลูกผักมีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากกว่าเพราะว่าการปลูกพืชผักทำได้ตลอดปี ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้น้อยนั้นเป็นเพราะมีพื้นที่น่าน้อยและที่นาไม่มีแหล่งน้ำทำให้การทำนาทำได้หนึ่งครั้งต่อปี อีกทั้งในปีนั้นไม่ได้ขายสัตว์เลี้ยง จึงทำให้มีรายได้น้อย ซึ่งรายได้รวมทั้งหมดในภาคการเกษตรของเกษตรกรเฉลี่ยประมาณ 98,683บาท/ ปี /ครัวเรือน (ตารางที่ 11)

2. รายได้นอกภาคเกษตร

รายได้นอกภาคเกษตรซึ่งประกอบด้วยรายได้จากอาชีพเสริมเช่นทำ อุตสาหกรรมการในครัวเรือน ลูกส่งมาให้ ทำการค้าขาย รับจ้างในภาคเกษตร และ รับจ้างนอกภาคเกษตร ซึ่งพบว่ารายได้นอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างเฉลี่ยประมาณ 43,630 บาท/ปี/ ครัวเรือน รายได้

ส่วนใหญ่จะได้จากงานรับจ้างนอกภาคเกษตร สำหรับเกษตรกรหมู่บ้าน โชน้อยและหมู่บ้านนาเบียนนอกจากงานรับจ้างในโรงงานตัดหีบเสื้อผ้าส่งออกที่อยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านเท่าใดแล้วยังมีงานก่อสร้าง ซ่อมแซม อาคารบ้านเรือนขนาดเล็กซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการไม่ว่าจะเป็นในตัวเมืองหรือในชนเมืองโดยเฉพาะในหมู่บ้าน โชน้อยและหมู่บ้านนาเบียนเนื่องจากการขยายตัวของเมืองปัจจุบัน กำลังมีการปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการอพยพของคนจากตัวเมืองเข้าไปอยู่ใหม่ และส่วน หนึ่ง คือคนในหมู่บ้านหลังจากมีโฉนดที่ดินแล้วได้แบ่งส่วนที่ดินขายซึ่งประจวบกับราคาที่ดินในช่วงนี้มีราคาสูงจึงทำให้คนแบ่งที่ดินขายกันแล้วนำเงินมาปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ ฉะนั้นงานรับจ้างทั่วไปจึงกำลังเป็นที่ต้องการสร้างรายได้แก่เกษตรกรหลังการทำนาและยังสามารถทำได้ตลอดทั้งปี (ตารางที่ 12)

3. รายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง

รายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรซึ่งได้แก่รายได้จากการปลูกข้าว ปลูกผัก ขาย สัตว์เลี้ยง รับจ้าง ลูกส่งมาให้ และอื่นๆ ซึ่งพบว่าครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยประมาณ 142,313บาท /ครัวเรือน/ปี (ตารางที่13)

รายจ่าย

1. รายจ่ายในภาคเกษตร

รายจ่ายภาคเกษตรประกอบด้วยค่าพันธุ์สัตว์เลี้ยง ค่าปุ๋ย ค่า จ้างแรงงานปลูก - เก็บเกี่ยว ค่าน้ำชลประทาน ค่าไถ ค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและอื่นๆ การทำนาของเกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะแบบพื้นบ้าน โดยไม่ได้มีการใช้ เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายลงทุนมาก เพราะการทำนาของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำเพื่อ เก็บข้าวไว้กินในครัวเรือนและถ้าเหลือก็ แบ่งขาย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเกษตรกรมีการใช้จ่ายลงทุนที่ไม่มากเพราะ แรงงาน ส่วนมากเกษตรกรจะใช้ แรงงานในครัวเรือนโดยอาศัยวันหยุดเสาร์- อาทิตย์ที่สมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนจะต้องช่วยกันปักดำนา หรือเก็บเกี่ยวตามแต่ช่วงระยะการเพาะปลูกให้ทันตามฤดูกาล แต่ถ้าหากว่าการปักดำหรือเก็บเกี่ยวล่าช้าจะจ้างแรงงานเสริมทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งมีค่าจ้างแรงงานวันละ35,000 กีบหรือประมาณ140บาท/วัน รายจ่ายส่วนใหญ่ในการปลูกพืชจะเป็นค่าปุ๋ยเนื่องจากที่ดินถูกใช้เป็น เวลานานผลผลิตมีแนวโน้มว่าจะลดลงไปเรื่อยๆ หากไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรบาง

ครัวเรือนได้เพิ่มปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตซึ่งเป็นสาเหตุที่จะชักนำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมต่อระบบนิเวศ ปัจจุบันการใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตเป็นสิ่งที่เกษตรกรกำลังใช้กันอยู่ การใส่ปุ๋ย 1 ไร่/ 1 กระสอบ ทำให้ได้ผลผลิต 9 -10 กระสอบ ข้าวเปลือก/ ไร่ หรือประมาณเท่ากับ 700- 800 กิโลกรัม/ ไร่ เนื่องจากปุ๋ยมีราคาสูงโดย1กระสอบเท่ากับ 350,000 กีบหรือประมาณ 1,400 บาท ฉะนั้นเกษตรกรบางครัวเรือนลดปริมาณการใส่ปุ๋ยลงเป็น 3 ไร่/ 1 กระสอบ แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางครัวเรือนที่ได้ลงทุนใส่ปุ๋ยในปริมาณ1ไร่ต่อ1กระสอบเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะเกษตรกรหมู่บ้านโซกน้อยที่มีการปลูกข้าวเป็นพืชหลัก

สำหรับเกษตรกรหมู่บ้านนาเปียนเนื่องจากปุ๋ยมีราคาสูง ดังนั้นเกษตรกรบางครัวเรือนในหมู่บ้านจึงใช้ปุ๋ยคอกเสริมซึ่ง ปุ๋ยคอกมีราคา 10,000 กีบ/ 1 กระสอบหรือประมาณ 48 บาท/ 1 กระสอบ เกษตรกรได้ใส่ปุ๋ยคอกและ ปุ๋ยเคมีเพียงเล็กน้อย ถึงแม้ว่าผลผลิตจะไม่ได้มากแต่อยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณ 5- 6 กระสอบ/ไร่ หรือประมาณ 400-480 กิโลกรัม/ไร่ ดังการรายงานของสำนักงานอำเภอเมืองไชยเสถาปี ค. ศ 2007 ที่ได้รายงานว่าผลผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอเฉลี่ยได้ 4, 5 ตันต่อเฮกตาร์ หรือเท่ากับ 750 กิโลกรัม/ ไร่ สำหรับหมู่บ้านเชียงดาครัวเรือนส่วนใหญ่จะทำสวนผักในฤดูแล้งแต่มีทำนาเป็นบางส่วนตามที่มีน้ำชลประทาน ทั้งหมู่บ้านถือว่าได้ว่าเป็นการลงทุนในการปลูกข้าวน้อยที่สุดเพราะมีการทำสวนผักในที่นาพอ ฤดูทำนา จึงไม่ต้องใส่ปุ๋ย โดยเกษตรกรบางครัวเรือนที่มีที่นามากในฤดูแล้งจะให้คนเข้าไปทำสวนในที่นาของตนโดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่าเพราะจะได้อาศัยปุ๋ยคอกและปุ๋ยในการทำสวนนั้นๆ ทำให้ลดต้นทุนในการใช้จ่ายจะเห็นได้ว่ารายจ่ายในภาคเกษตรต่ำสุด11,130บาท/ครัวเรือน/ปี รายจ่ายสูงสุด 166,820 บาท/ครัวเรือน/ปี สาเหตุที่มีค่าใช้จ่ายสูงนั้นเป็นเพราะเกษตรกรทำการปลูกพืชผัก การปลูกพืชผักทำตลอดปี โดยค่าใช้จ่ายในภาคเกษตรเฉลี่ยประมาณ 46,343 บาท/ครัวเรือน/ปี (ตารางที่ 14)

2. รายจ่ายนอกภาคเกษตร

รายจ่ายนอกภาคเกษตรคือค่าใช้จ่ายในครัวเรือนซึ่งประกอบด้วยค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าซ่อมแซมบ้าน ค่าเล่าเรียน ค่าขนม ค่ากิจกรรมทางสังคมและอื่นๆ ซึ่งเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่ำสุด 47,000 บาท/ครัวเรือน/ปีและค่าใช้จ่ายสูงสุด 108,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดย ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าอาหาร ซึ่งในครัวเรือนเกษตรกรนอกจาก จะมีข้าวไว้กินในครัวเรือนแล้วยังต้องจ่ายค่ากับข้าวกินในแต่ละวันอีกด้วย โดย รายจ่ายค่าอาหารในแต่ละวันเฉลี่ยประมาณ 50,000 กีบ หรือประมาณ 200 บาท / วัน/ครัวเรือน เนื่องจากค่าครองชีพสูง ประกอบกับภาวะ

เงินเพื่อ รองลงมาคือค่าเล่าเรียนเนื่องจาก การศึกษาคือ อันดับแรกในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติจากแรงกระตุ้นของหน่วยงานรัฐได้ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนสูงขึ้น โดย ปัจจุบันในด้านการศึกษารัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีสถาบันการศึกษาของภาคเอกชนเกิดขึ้น มากมายหากสอบเข้าโรงเรียนของรัฐไม่ได้ก็สามารถ เรียนในภาคพิเศษหรือสถาบันเอกชนได้ ฉะนั้น จึงทำให้ครัวเรือนเกษตรกรบาง ครัวเรือนมี ค่าใช้จ่ายสูง ส่วนครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายน้อยนั้นเป็นเพราะในครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกน้อยและ มีความเป็นอยู่ที่ไม่ฟุ้งเฟ้อโดยแต่ละครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 60,636 บาท/ปี/ครัวเรือน (ตารางที่ 15)

3. รายจ่ายในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

รายจ่ายในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรคือรายจ่ายทั้งหมดของ ครัวเรือนเช่นจ่ายในการปลูกพืช- เลี้ยงสัตว์ จ่ายประจำวันในครัวเรือนประกอบด้วยค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเสื้อผ้า ค่าอยู่กิน ค่ากิจกรรมทางสังคมและอื่นๆ โดยเฉลี่ยรายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร ประมาณ 106,979บาท/ปี/ครัวเรือน (ตารางที่16)

ภาระหนี้สินของเกษตรกรตัวอย่างปี ค.ศ.2007

เกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านมีการร่วมกลุ่ม ออมทรัพย์ มีการค้ำประกันในกลุ่ม เกษตรกรในการกู้ยืมเงินมาลงทุนซึ่งแหล่งของเงิน กู้มี 2 แหล่งคือ กองทุนหมู่บ้าน และธนาคารส่งเสริมการเกษตรโดยมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากธนาคาร 6% และ จากกองทุนหมู่บ้าน 5 % และมีระยะเวลาการกู้ไม่เกิน 6 เดือน และ ไม่ต้องจำนองโฉนดที่ดินเพียงแต่ให้สมาชิกในกลุ่มเกษตรกรค้ำประกันกันเองวงเงินกู้ในแต่ละแหล่งจะไม่เกิน 2,000,000 กีบ หรือประมาณ 8,000 บาท พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน เฉลี่ย 7,952 บาท/ครัวเรือน/ 6 เดือน แต่อย่างไรก็ตามยังคงมี เกษตรกรส่วนมากที่ไม่มีหนี้สินเพราะมีการดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ การทำเกษตรมี ลักษณะแบบพื้นบ้านไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาก แรงงานก่ออาศัยแรงงานในครัวเรือนเป็นหลักทำให้ลดค่าใช้จ่ายและไม่สร้างหนี้สิน (ดังตารางที่ 17)

ตอนที่ 4 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนและหลังมีโฉนด

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดดา ปี ค.ศ.2000 จากข้อมูลจากสำนักงานอำเภอ (2000) พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณเมืองไชยเสดดาได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ เป็นที่ดินสำหรับปลูกสร้างที่อยู่อาศัย เป็นที่เกษตรกรรม เป็นพื้นที่ป่าไม้ เป็นที่หนองบึง และเป็นทุ่งหญ้า (ตารางที่ 18)

สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินของหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างใน 3 หมู่บ้าน ของเมืองไชยเสดดาซึ่งได้แก่หมู่บ้านโซกน้อย หมู่บ้านนาเบียนหมู่บ้านเชียงดา การใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนมีโฉนด ในปี ค.ศ.2000 ได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายเช่น เป็นที่อยู่อาศัย ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก ปลูกไม้ยืนต้น เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ บ่อปลา ปล่อยเป็นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะ และนอกนั้นยังมีการเช่าพื้นที่คนอื่นทำประโยชน์และการเอาที่ดินให้คนอื่นเช่า สำหรับการขายที่ดินก่อนมีโฉนดนั้น ไม่สามารถซื้อ-ขายกันได้ เพราะองค์กรคุ้มครองที่ดินนครหลวงได้ประกาศถึงองค์กรปกครองทุกหมู่บ้านในเขตเมืองไชยเสดดา มิให้มีการซื้อ-ขายกันในช่วงโครงการออกโฉนดที่ดินกำลังดำเนินการพิสูจน์หลักฐานในเขตเมืองนั้นๆ อยู่ดังนั้นใน 3 หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างจึงไม่มีการซื้อขายกันเพราะเป็นพื้นที่ที่โครงการออกโฉนดที่ดินดำเนินการสำรวจและ พิสูจน์หลักฐานอยู่โดยที่เขตขานเมืองของเมืองไชยเสดดาได้ เริ่ม ทำมาแต่ปี ค.ศ 1997 สำหรับ การปลูกพืชของเกษตรกร ตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปลูกพืช แบบหมุนเวียน ซึ่งจะมีพืชอยู่ 2 ชนิด เช่น ข้าว และ พืชผักโดยปลูกตามช่วงฤดูการเพาะปลูก คือหลังจากเสร็จจากการทำนา ก็ ทำการปลูกพืชผัก สลับหมุนเวียนกันไป อิงตามฤดูการเพาะปลูก ซึ่งพืชผักที่ปลูกได้แก่ ถั่วฝักยาว แตงกวา พริกมะ เชื้อ และผักทุกชนิด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ที่ดินเพื่อการปลูกข้าวคิดเป็นร้อยละ 95.76 มีพื้นที่เฉลี่ยในการปลูกข้าว 6.2ไร่ /ครัวเรือน (ตารางที่ 19)

การถือครองที่ดินก่อนมีโฉนด

การถือครองที่ดินก่อนมีโฉนดส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดินในระหว่าง 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 โดย บางครัวเรือนไม่สามารถทำ ให้ที่ดินเกิดประโยชน์ได้เพราะสาเหตุที่ว่าเกษตรกรบางครัวเรือนมีพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำชลประทานเข้าถึงการทำนาจะทำได้เพียงครั้งเดียวในฤดูฝนเท่านั้นในฤดูแล้งก็ปล่อยทิ้งไว้ หรือบางครัวเรือนปล่อยให้เป็นที่รกร้างไม่ทำการบุกเบิกสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะไม่มีทุนและ แรงงานพอที่จะบุกเบิกพื้นที่ที่ได้จับจองเอาไว้มาใช้ประโยชน์ให้หมดได้ จึงทำให้มีการปล่อยเป็นที่รกร้าง หรือเป็นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะการถือครองของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ยประมาณ 9 ไร่/ ครัวเรือน (ตารางที่ 20)

การเข้าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด

เกษตรกรบางครัวเรือนมีการเข้าที่ดินเพื่อการเกษตรเนื่องจากที่ดินที่จับจองมาแต่ปู่ย่าตายาย มีน้อยและการเกษตรเป็นการอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงต้องเช่าเพิ่ม การเช่าส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1-5 ไร่คิดเป็นร้อยละ 8.5 (ตารางที่ 21)

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสถา ปี ค.ศ.2007

จากข้อมูลของสำนักงานอำเภอเมืองไชยเสถาปี ค.ศ.2007 พบว่าพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินมีความแตกต่างจากแต่ก่อนเล็กน้อย จะเห็นได้ว่าพื้นที่ดินที่เป็นที่ สงวน ของรัฐเช่นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ทุ่งหญ้าและ เนินเขา ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความพอเพียงไม่ได้มีการบุกรุกเข้าไปจับจองเอาพื้นที่ของรัฐแต่อย่างใด แต่พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้แก่พื้นที่ที่เป็นของประชาชนเอง โดยหลังจากได้รับโฉนดที่ดินแล้ว พบว่าเจ้าของที่ดินมีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้น เห็นได้ว่าพื้นที่ว่างลดลงคิดเป็นร้อยละ38.1และพื้นที่การเกษตรเพิ่ม ขึ้น 60.8 % (ตารางที่ 22)

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนดที่ดิน

จากสภาพพื้นที่ของเมืองไชยเสดถาที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะของดินเป็นดินเหนียวปนร่วน ปริมาณอินชีววัตถุในระดับปานกลาง ซึ่งเหมาะแก่การปลูกพืชทำเกษตรกรรม ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเมืองไชยเสดถามีประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น: หมูบ้านโซกน้อยจากสภาพพื้นที่เป็นทุ่งราบลุ่ม และมีแหล่งน้ำชลประทาน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาคือ นาปี และ นาปรังการทำนาของหมู่บ้านอาศัยน้ำฝนในช่วงฤดูฝนและ จะใช้น้ำชลประทานในช่วงฤดูแล้ง แต่ก็มีเกษตรกรบางครัวเรือนที่ไม่ได้ทำนาปรังเพราะระบบชลประทานไม่ถึงซึ่งพวกเขาก็จะหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัวคือบางครัวเรือนมีอาชีพ รับจ้าง บางครัวเรือนทำจักสานเผาถ่าน และอื่นๆ ส่วนบ้านนาเบียนนอกจากทำนาปีและนาปรังแล้วยังได้มีการปลูกพืชผัก และไม้ดอกด้วย จะมีเกษตรกรบางครัวเรือนแบ่งพื้นที่ไว้สำหรับการปลูกผักและไม้ดอก โดยในหนึ่งปีสามารถทำได้หลายครั้ง แต่มีเกษตรกรบางครัวเรือนจะปลูกพืชผัก หลังเสร็จจากนาคือในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมเป็นการปลูกพืชสวน สำหรับบ้านเชียงดา นอกจากทำนาแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกพืชผักเช่น แตงกวา ถั่วฝักยาวและผักทุกชนิด ถึงแม้ว่าเกษตรกรบางครัวเรือนที่มีพื้นที่ที่ชลประทานไปไม่ ถึงก็ตามโดยที่ เขาจะใช้น้ำบ่อขุดในการปลูกพืชโดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 990 ไร่คิดเป็นร้อยละ 92.7 (ตารางที่ 23)

การถือครองที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

การถือครองที่ดินของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นที่ดินที่ได้จากมรดกเป็นการตกทอดมาจากพ่อแม่แบ่งปันให้เพื่อเป็นที่ทำกินโดยมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 7.6 ไร่/ ครัวเรือน (ตารางที่ 24)

การขายที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

หลังจากมีโฉนดที่ดินได้ทำให้ตลาดที่ดินมีการเคลื่อนไหวมีการซื้อ-ขาย เกิด ขึ้น เกษตรกรมีการแบ่งที่ดินบางส่วนขายเพราะว่ามีโฉนดที่ดินแล้วจะซื้อ-ขายก็มีความสะดวกรวดเร็ว ทั้งยังเป็น การซื้อ- ขายที่ถูกต้องตามกฎหมาย การมีโฉนดที่ดินได้ทำให้ที่ดินในเขตชานเมืองมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณหมู่บ้านโซกน้อย และหมู่บ้านนาเบียน ซึ่งรัฐบาลได้มีนโยบายขยายตัวเมืองโดยมีแผนการจะสร้างถนน ลาดยางตัดผ่าน ทำให้ที่ดินในบริเวณนี้มีราคาสูงขึ้น ดังนั้นในช่วงที่ดินมีราคาสูงจึงทำให้เกษตรกร มีการ แบ่งส่วนที่ดินขาย เพื่อเอาเงินมาลงทุนในการประกอบอาชีพ และส่วนหนึ่งขายที่ดิน เพื่อต้องการแบ่งปันมรดกเนื่องจากขนาดพื้นที่มี น้อย ต้องขายเพื่อเอาเงินมา

แบ่งกัน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีการขายที่ดินโดยเฉลี่ย 3.8 ไร่/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.69 (ตารางที่25)

การซื้อที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการซื้อที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มในช่วงที่ได้รับโฉนดที่ดินใหม่ๆ เพราะในช่วงที่เพิ่งได้รับโฉนดที่ดินใหม่ๆ นั้น ราคาที่ดินยังไม่สูงประกอบกับที่ดินที่เป็นที่รกร้าง ราคาจะไม่สูงมาก ฉะนั้นเกษตรกรครัวเรือนที่พอมีทุนและแรงงานอยู่ จึงได้ซื้อและทำการบุกเบิก ขยายพื้นที่การเกษตรซึ่งการซื้อที่ดินเพิ่มของเกษตรกร เฉลี่ยประมาณ 5.5 ไร่/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.27 (ตารางที่26)

การเช่าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

การเช่าที่ดินของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรครัวเรือนที่มีพื้นที่น้อย และเป็นเกษตรกร ครัวเรือนที่มีพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำ ซึ่ง เกษตรกร ครัวเรือนดังกล่าวจะเช่าพื้นที่จากผู้ที่มิมีพื้นที่นา ในหมู่บ้านแต่ไม่ประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นลูกหลานในหมู่บ้าน หลังจาก แต่งงานแล้วได้ไปอยู่บ้านของสามีหรือภรรยาที่อยู่ในเมืองอื่นแต่มีที่ดินที่พ่อแม่มอบให้ ในที่นี้จึงได้ ให้อื่นเช่าโดยคิดค่าเช่า 1 ไร่/ 200,000 กีบหรือประมาณ 800 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่จะจ่ายค่า เช่าเป็นข้าวเปลือกเท่ากับ 1 ไร่ต่อ 1 กระสอบ โดยมีพื้นที่เฉลี่ยในการเช่า 4.2 ไร่/ครัวเรือน (ตารางที่27)

การเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนและหลังมีโฉนด

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ตัวอย่างในพื้นที่ก่อนมีโฉนดและหลังมีโฉนดมีความ แตกต่าง คือพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 13.8 แต่ส่วนใหญ่ยังคงใช้พื้นที่ทำ การเกษตรโดยการปลูกข้าวเป็น พืชหลัก ซึ่งเห็นได้ว่าพื้นที่ปลูกข้าวได้เพิ่มขึ้นหลังจกมีโฉนด คิดเป็นร้อยละ 0.7 โดยมีพื้นที่เฉลี่ยในการปลูกข้าว 6.4 ไร่/ครัวเรือน ส่วนพื้นที่ปลูกผัก เกษตรกรได้ มีการปลูกพืชผักมาก ขึ้น โดยมีพื้นที่ปลูกผักเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 30.5 ซึ่งพื้นที่เฉลี่ยในการปลูกผัก 3.4 ไร่/ครัวเรือน ส่วนการถือครองที่ดินของเกษตรกรได้ลดลงคิดเป็นร้อยละ 15.5 สาเหตุหนึ่ง เป็น เพราะการขายที่ดินและการแบ่งปันมรดก และอีกสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะ ในสมัย ก่อนที่ปู่ย่าตายาย

ได้จับจองมานานมีน้อย ในเมื่อมีลูกหลานเพิ่ม มาก ขึ้น ที่ดินได้ถูกแบ่งปันและตกทอดมาหลายช่วง คนจนถึงปัจจุบันการถือครองที่ดินของเกษตรกร หลังมีโฉนดมีขนาดพื้นที่ ถือครองน้อย ถ้าเปรียบเทียบกับถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรในประเทศไทยดังการศึกษาของ นันทมาส ทองปลี (2549) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบชุมชนเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง กรณีศึกษาบ้านลานแหวนตำบลวัดละอูน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่พบว่าการถือครองที่ดินของเกษตรกรเฉลี่ย 35.5 ไร่/ ครัวเรือน สำหรับการเช่าพื้นที่คนอื่น ทำประโยชน์ มีการเช่าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.8 จากสาเหตุที่เกษตรกรมีการเช่าพื้นที่เพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากพื้นที่ไม่พอทำกินและส่วนหนึ่งเกิดจากรายได้จากภาคเกษตรดีทำให้เกษตรกรบาง ครัวเรือนขยายพื้นที่ การเกษตรโดยการเช่าเพิ่ม ส่วนพื้นที่ใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ปลูกไม้ยืนต้น เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ทำบ่อปลา เป็นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะยังคงมีพื้นที่เท่าเดิมเนื่องจาก ว่าการทำเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ หรือการปลูกไม้ยืนต้นเป็นการใช้เวลาและใช้พื้นที่มากกว่าจะให้ผลผลิตได้ ดังนั้นในเมื่อเกษตรกรมีพื้นที่ ถือครองน้อยประกอบกับเกษตรกรต้องการมีรายได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นเกษตรกร จึงทำนาปลูกข้าวและ ปลูกพืชผักมากกว่าการทำเกษตรอย่างอื่น

ตอนที่ 5 ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดถานครหลวง เวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งได้ กำหนดสมมติฐานไว้ประกอบด้วย

1. การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร
2. แรงงานในครัวเรือน
3. เงินทุนในการเพาะปลูก
4. ระยะทางอยู่ใกล้ตลาด
5. รายได้ของครัวเรือนจากการทำงานนอกฟาร์ม
6. พื้นที่ถือครองที่ดินก่อนได้รับเอกสารสิทธิ
7. การมีลำเนาแม่น้ำบรรพบุรุษ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดถาเป็นการศึกษาถึงปัจจัยเกี่ยวกับแรงงานในครัวเรือนเงินทุน แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร ระยะทางอยู่ใกล้ตลาด พื้นที่ถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสาร

สถิติ การมีภูมิลำเนาเดิม โดยเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ทั้ง 7 ตัวแปรกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรโดยเป็นการใช้ประโยชน์ด้านการปลูกพืชซึ่งได้แบ่งการปลูกพืชออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มปลูกข้าว กลุ่มปลูกข้าวและปลูกผัก กลุ่มปลูกผัก โดยการคำนวณหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (correlation coefficient) ในประเด็นต่อไปนี้

การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรได้มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างมีการใช้น้ำในการเกษตรอยู่ 3 รูปแบบ คือ การใช้น้ำฝน น้ำจากหนองสระและบ่อขุด น้ำชลประทาน ในช่วงฤดูฝนเกษตรกรจะใช้น้ำฝนในการปลูกพืชและในช่วงฤดูแล้งใช้น้ำชลประทาน แต่สำหรับครัวเรือนเกษตรกรที่แหล่งน้ำชลประทานไปไม่ถึงจะใช้น้ำจากหนองสระ และ บ่อขุดในการเพาะปลูก จากการหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ว่างการมีแหล่งน้ำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเห็นได้ว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการปลูกพืช ฤดูแล้งเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำชลประทานในการปลูกข้าว และพืชผัก ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นฤดูแล้งหรือ ฤดูฝน แต่มีเกษตรกรบางครัวเรือนที่น้ำชลประทานไปไม่ถึงโดยเฉพาะเกษตรกรหมู่บ้านเชียงดา ถึงแม้ว่าบางครัวเรือนไม่ได้ ใช้น้ำชลประทานเพราะเข้าไปไม่ถึงแต่ยังคงใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างต่อเนื่อง โดยเกษตรกรบางครัวเรือนหลังจากฤดูทำนาก็จะปลูกพืชผักเช่น ถั่วฝักยาว แตงกวา โดยอาศัยน้ำบ่อขุดและหนองสระ บางครัวเรือนได้แบ่งพื้นที่สำหรับปลูกพืชผัก ซึ่งการปลูกพืชผักทำได้ตลอดทั้งปีแม้ไม่มีน้ำชลประทานแต่อาศัยน้ำจากบ่อขุดก็สามารถให้น้ำได้อย่างพอเพียง (ตารางที่ 28) โดยอธิบายได้ว่าการมีแหล่งน้ำได้ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรแม้เป็นฤดูแล้ง พื้นที่มีน้ำน้อยก็ยังมี การใช้ประโยชน์ที่ดินมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (พายัพ, 2546) ที่พบเช่นกันว่าแหล่งน้ำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตข้าวแบบพื้นบ้านของเกษตรกรในเขตพื้นที่ราบ ตำบลเมืองพาน อำเภอเมืองพาน จังหวัดเชียงราย

การมีแรงงานในครัวเรือนมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

แรงงานในครัวเรือนเกษตรกรประกอบด้วยแรงงานหลักและแรงงานช่วย แรงงานหลักคือผู้ที่ใช้เวลาอยู่กับทุ่งนามาก ส่วนแรงงานช่วยคือสมาชิกในครัวเรือนผู้ที่มีกิจกรรมประจำวันอย่างอื่นแต่หาเวลาช่วยงานกิจกรรมในฟาร์มโดยเฉลี่ยในครัวเรือนมีแรงงาน 4 คนแรงงานต่ำสุดในครัวเรือนมี 2 คน โดยทั่วไปการทำเกษตรของเกษตรกรในหมู่บ้านตัวอย่างเป็นการทำเกษตรแบบพื้นบ้านทำ

เพื่อให้มีข้าวกิน หากเหลือก็แบ่งขายดังนั้นทุกครัวเรือนถึงแม้ว่าจะมีแรงงานมากหรือน้อยก็มีการปลูกข้าวและพืชผักเช่นกันเพื่อเป็นการหาอาหารและรายได้ให้แก่ครอบครัวรายละเอียดใน (ตารางที่ 29) ซึ่งอธิบายได้ว่าการมีแรงงานในครัวเรือนมากไม่ได้มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ธรรมศักดิ์, 2533) ที่ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอพัฒนานิคมจังหวัดลพบุรีที่พบเช่นกันว่าแรงงานไม่มีผลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินของเกษตรกร

การมีเงินทุนในการเพาะปลูกมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

การมีเงินทุนในการเพาะปลูกมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตามที่ได้ตั้งไว้ เพราะการมีเงินทุนได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรกรที่มีเงินลงทุนในการเกษตรมากส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชผักเพราะการปลูกพืชผักนั้นทำได้ตลอดปีโดยจะต้องมีการจัดการดูแลเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ออกมาและตอบสนองตามความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าครัวเรือนเกษตรกรที่มีเงินลงทุนมากจะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินมากกว่าเช่นเดียวกับการศึกษาของ (วาณี, 2549) ที่ได้ศึกษาระบบการผลิตเกษตรในเขตป่าสงวนแห่งชาติกรณีศึกษาบ้านทุ่งนางครวญตำบลชะแลอำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรีรายละเอียดในตารางที่30อธิบายได้ว่าการมีเงินทุนมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

การอยู่ใกล้ตลาดมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างที่มีการคมนาคมสะดวกและระยะทางอยู่ใกล้ตลาดได้แก่บ้านเชียงดาส่วนหมู่บ้านที่มีการคมนาคมไม่สะดวกและอยู่ไกลตลาดได้แก่หมู่บ้านโซกน้อยและหมู่บ้านนาเปียนการอยู่ใกล้ตลาดมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเพราะการที่อยู่ใกล้ตลาด จะมีความสะดวกในการขายผลผลิต ทำให้เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งน้อย ได้เป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรมีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์ที่ดินของตนให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพราะมีตลาดอยู่ใกล้และเป็นที่รองรับในผลผลิตทั้งยังมีความสะดวกในการขนส่งอีกด้วยยิ่งใกล้ตลาดมากเกษตรกรยิ่งมีการปลูกผักมาก (ตารางที่ 31) ที่อธิบายว่าการมีระยะทางอยู่ใกล้ตลาดมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

ภูมิฐานะเดิมของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

เกษตรกรที่อยู่มาแต่บรรพบุรุษและเกษตรกรที่ย้ายมาจากที่อื่นมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างก็เป็นคนชนเผ่าลาวลุ่มมีประเพณีวัฒนธรรมและการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการปลูกข้าวและพืชผักมีลักษณะเกษตรแบบครัวเรือนเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (สุวัฒน์ม, 2530) ที่ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินภายหลังได้รับเอกสารสิทธิ์ทำกินทก1กรณีศึกษาป่าแม่วงศ์แม่เป็นจังหวัดนครสวรรค์ที่พบ การมีถิ่นฐานภูมิฐานะเดิมไม่ได้มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร (ตารางที่ 32) ที่อธิบายว่าการมีภูมิฐานะเดิมไม่ได้มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

การถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสารสิทธิ์

การถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนได้รับเอกสารสิทธิ์เป็นการถือครองที่ดินที่ได้จากการแบ่งปันมรดก ซึ่งมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ยประมาณ 9.0 ไร่/ครัวเรือนเห็นได้ว่าเป็นการถือครองที่ดินที่ไม่มากดังนั้นเกษตรกรจึงต้องจัดแบ่งพื้นที่ดินของตนเพื่อจะได้เป็นประโยชน์สูงสุดให้แก่ครอบครัว เพื่อครอบครัวจะได้มีอาหารและรายได้ เกษตรกรที่มีพื้นที่มากและน้อยต่าง ก็มีการแบ่งพื้นที่เพื่อให้สามารถปลูกได้ทั้งข้าวและพืชผักเช่นเดียวกันกับ โฆสิต (2549) ได้กล่าวไว้ว่าพื้นที่ถือครองไม่ได้เป็นผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเพราะการที่มีพื้นที่ถือครองมากหรือน้อยก็สามารถจัดการในการทำเกษตรได้ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้ตลอดทั้งปี จากตารางที่ 33 อธิบายว่าการถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสารสิทธิ์ไม่ได้มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนจากการทำงานนอกฟาร์มมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรจากการทำงานนอกฟาร์มคือรายได้จากอาชีพรองซึ่งมีความหลากหลาย เช่นรับจ้างในภาคเกษตร รับจ้างในโรงงาน รับจ้างก่อสร้าง ค้าขายจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ลูกส่งมาให้และอื่นๆ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ได้จากอาชีพรับจ้าง รายได้ของครัวเรือนจากการทำงานนอกฟาร์มมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเพราะเกษตรกรที่มีรายได้นอกฟาร์มส่วนใหญ่จะทำปลูกข้าวเพราะการปลูกข้าวทำได้1-2ครั้ง/ปี ซึ่งทำให้เกษตรกรที่ปลูกข้าวมีเวลาว่างสามารถไปรับจ้างหรือทำอาชีพเสริมอย่างอื่น ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำงานนอกฟาร์มน้อยจนถึงไม่มีรายได้นอกฟาร์มได้แก่เกษตรกรที่ปลูกผักเพราะการปลูกผักจะต้องใช้เวลาดูแลรักษาทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาไปหารายได้อีกอย่างอื่นดังนั้นรายได้ของครัวเรือน

จากการทำงานนอกฟาร์มมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร (ตารางที่ 34) สอดคล้องกับการศึกษาของ พัลลภ (2535) ที่พบเช่นกันว่ารายได้มีผลต่อรูปแบบการใช้ที่ดินของชาวไทยภูเขาพื้นที่โครงการหลวงอ่างขางเขตตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 6 ปัญหา และ อุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

จากความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 165 ครัวเรือนในการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมนาข้าวส่วน หนึ่งของหมู่บ้านโชกน้อยและ หมู่บ้านเชียงดามีพื้นที่นาของเกษตรกรส่วนหนึ่งติดอยู่ริมหนองน้ำ ซึ่งการมีพื้นที่นาอยู่ใกล้ริมหนองน้ำได้ส่งผลให้มีทั้งข้อดีและข้อเสียโดยเฉพาะเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวอยู่ที่ราบลุ่มติดหนองบึงและลำคลองมักจะประสบกับน้ำท่วมในฤดูนาปีทำให้ผลผลิตข้าวลดลงซึ่งการทำนาก็ ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศและ สภาพของพื้นที่ด้วยซึ่งหากปีใดฝนไม่ตกมากก็จะทำให้น้ำไม่ท่วม เพราะเกษตรกรคนที่มีพื้นที่นาอยู่ใกล้ลำคลองปีใดฝนตกมากน้ำก็จะท่วมทำให้พื้นที่นา ของเกษตรกรที่อยู่เลยบริเวณริมหนองได้รับความเสียหายแต่เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่นา อยู่ใกล้ริมหนอง น้ำจะไม่ท่วมฉะนั้นการทำนาปีสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่นาติดริมหนองน้ำเป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนส่วนมากเกษตรกรที่มีพื้นที่นาอยู่ใกล้ริมหนองมักจะได้ผลผลิตข้าวดีในช่วงฤดูนาปีแต่คนที่ไม่มีพื้นที่นาอยู่ใกล้ริมหนองก็จะได้ผลผลิตดีในนาปีและ จะได้ผลผลิตที่มีอิ่ง หากพื้นที่ สามารถใช้น้ำชลประทานในฤดูนาปีได้

2. ปัญหาการอนุรักษ์ดินและน้ำความรู้ในด้านเกษตร และการปรับปรุงบำรุงดิน เพาะเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ด้านเกษตร แต่ทำตามปู่ตาขาย ปัญหาการปรับปรุงบำรุงดินเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ก็จะทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตมากขึ้น การปรับปรุงดินไม่ใช่เพียงแค่ใส่ปุ๋ยเคมีมากเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นหากยังมีอีกหลายกรรมวิธีที่จะช่วยให้ดินคงความอุดมสมบูรณ์ได้แต่ปุ๋ยเคมีมีราคาสูงดังจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีในการหลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยมากขึ้นในทุกๆ ปี

3. ปัญหาเงินทุน เกษตรกรส่วนมากไม่มีเงินลงทุนในการขยายพื้นที่การเกษตรและการใช้เครื่องจักรกลหรือใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงทำตามมีตามเกิดและผลที่ได้เพียงแต่กินในครัวเรือน จะขายให้มีรายได้มากมายไม่ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรในหมู่บ้านโชกน้อย และหมู่บ้านนาเบียนมีพื้นที่ที่ปล่อยไว้ไม่ใช้ประโยชน์ ถ้าเปรียบเทียบกับหมู่บ้านเชิงดามีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มที่ถ้าเปรียบ เทียบรายได้ก็จะเห็นว่ารายได้ของเกษตรกรหมู่บ้านโชกน้อยและนาเบียนมีรายได้น้อยกว่า บ้านเชิงดา เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ได้ใช้ประโยชน์พื้นที่ที่มีทั้งหมดให้เกิดรายได้ ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากการไม่มีทุนพอที่จะขยายพื้นที่ออกไป เพราะระบบการปล่อยกู้ของ ธนาคารในวงเงินสูงนั้นมีเงื่อนไข และข้อจำกัด มีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลามาก ดังนั้นเกษตรกร จึงขาดแคลนเงินทุน เพราะการกู้ยืมเงินที่ได้จากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารส่งเสริมการเกษตรที่มีเจ้าหน้าที่ธนาคารปล่อยกู้ระยะสั้นแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านและ เกษตรกร ร่วมกลุ่มกันค้ำประกันในการกู้ยืมนั้นก่อให้เกิดเพียงเล็กน้อยในช่วงฤดูการเพาะปลูกเท่านั้น พอเสร็จจากการเก็บเกี่ยวขายผลผลิตได้ก็ต้องคืนเงินเพราะยังมีเกษตรกรคนอื่นๆ ในกลุ่มรอ กู้เหมือนกัน

4. ปัญหาที่ดินไม่พอทำกิน ตามความเป็นจริงแล้วพื้นที่ดินนี้ได้มาจากมรดกที่ปู่ตายขาย จ้างจองอยู่มาแต่บรรพบุรุษ แต่สมัยก่อนที่ปู่ตายขายมาจ้างจองนั้นไม่ได้ถากถาง หรือนุกเบิกพื้นที่ไว้มากสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะนิสัยของคนลาวที่มักอยู่อย่างพอเพียง ดังนั้นพอมาถึงลูกหลานจึงมีพื้นที่ดินน้อย ต้อง พบกับปัญหาที่ดิน ไม่พอทำกินเพราะไม่สามารถนุกเบิกจ้างจองพื้นที่ได้อีกแล้ว

5. ปัญหาขาดแคลนน้ำ ในฤดูแล้งเกษตรกรที่มีที่ดินในพื้นที่ที่ไม่มีชลประทานต้องอาศัยน้ำบ่อ หรือหนองสระสามารถทำได้ในพื้นที่ที่ไม่มาก ทำให้เกษตรกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งหมด เพราะการใช้น้ำจากบ่อขุดหรือหนองสระจะให้ปริมาณน้ำน้อย เกษตรกร ต้องเลือกปลูกพืชผักชนิดที่ไม่ต้องการน้ำมากแทนการทำนาในช่วงฤดูแล้ง

ในด้านความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาต่างๆเรียง ลำดับตามความคิดเห็นที่เป็นปัญหามากไปหาน้อย ของเกษตรกรตัวอย่าง165 ครัวเรือนส่วนใหญ่ขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 27.27 ปัญหาขาดแคลนเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 19.39 ปัญหาหน้าท่วม พื้นที่คิดเป็นร้อยละ 16.96 ปัญหาที่ดินไม่พอทำกินคิดเป็นร้อยละ16.96 และปัญหาอื่นๆ (ตารางที่ 36)

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดถานครหลวง เวียงจันทน์ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรโดยมีตัวอย่าง 165 ครัวเรือน และได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำมาการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเช่นค่าเฉลี่ยค่าร้อยละค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เพื่อแสดงรายละเอียดในรูปแบบของอธิบายประกอบตารางซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจ-สังคมและสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรตัวอย่าง

จากสภาพพื้นที่เมืองไชยเสดถามีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีหนองตามธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 92.12 มีอายุเฉลี่ย 48 ปี เกษตรกรส่วนมากเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านมาตั้งแต่บรรพบุรุษคิดเป็นร้อยละ 88.48 มีที่อยู่อาศัยอยู่ไม่ห่างไกลจากที่ทำกินเฉลี่ยระยะไกลจากที่ทำกินประมาณ 370 เมตรระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 43.64 รูปแบบครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน การทำเกษตรส่วนใหญ่อาศัยแรงงานในครัวเรือนซึ่งมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน/ครัวเรือน รายได้ของเกษตรกรประกอบด้วยรายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคเกษตรอยู่ในระหว่าง 50,000-100,000 บาท/ปี/ครัวเรือน โดยมีรายได้เฉลี่ย 98,683 บาท/ปี/ครัวเรือน ส่วนรายได้นอกภาคเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ได้มาจากการรับจ้างซึ่งเป็นการรับจ้างนอกภาคเกษตรโดยมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 43,630 บาท/ครัวเรือน/ปี สำหรับรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกรประกอบด้วยรายจ่ายในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรรายจ่ายในภาคเกษตรของเกษตรกรเฉลี่ยประมาณ 46,343 บาท/ปี/ครัวเรือน ส่วนรายจ่ายนอกภาคเกษตรที่ประกอบด้วยค่าอาหารค่าน้ำค่าไฟและอื่นๆ เฉลี่ย 60,636 บาท/ปี/ครัวเรือน ส่วนภาวะหนี้สินของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 5,000-10,000 บาท/6 เดือน/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.40 เนื่องจาก

เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาแต่ปู่ย่าตายายจะนับกรรมสิทธิ์ในที่ดินส่วนใหญ่จะได้จากมรดกคิดเป็นร้อยละ 76.97

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

เมืองไชยเสดดาเป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ใน นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสภาพพื้นที่เป็นทุ่งราบลุ่ม มีระดับความลาดชัน 0-2% ลักษณะของดินเป็น ดินตมเกมเหนียวปริมาณอินทรีย์วัตถุในระดับปานกลางมีหนองบึงตามธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ สำหรับการใช้น้ำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างใน 3 หมู่บ้านอันได้แก่หมู่บ้านโซกน้อย หมู่บ้านนาเปียนหมู่บ้านเชียงดา เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเป็นพืชหลักรองลงมาเป็นปลูกพืชผัก การปลูก พืชมีลักษณะแบบหมุนเวียนเมื่อเสร็จจากฤดูทำนาจะปลูกผัก สลับหมุนเวียนกันไปตามช่วงฤดูการเพาะปลูก พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว และพืชผักต่างๆ เช่น ถั่วฝักยาว แตงกวา พริก มะเขือ และ ผักทุกชนิด ก่อนมีโฉนดที่ดินคือปี ค.ศ.2000 เกษตรกรได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายเช่น เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ปลูกข้าว ปลูกพืชผัก ปลูกไม้ยืนต้น ทำบ่อปลา เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และยังมีเกษตรกรบางครัวเรือนที่มีการปล่อยพื้นที่เป็นที่รกร้าง นอกนั้นยังพบว่าการเช่าพื้นที่คนอื่นทำประโยชน์และอื่นๆ โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินเฉลี่ย 9 ไร่/ครัวเรือน หลังจากมีโฉนดที่ดินคือปี ค.ศ.2007 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรมีความแตกต่างไปพื้นที่อยู่อาศัยเพิ่ม ขึ้นคิดเป็นร้อยละ 13.8 พื้นที่ปลูกข้าวได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 0.7 พื้นที่ปลูกพืชผักได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 30.5 การเช่าพื้นที่คนอื่นทำประโยชน์เพิ่มขึ้น 26.8 ซึ่งสิ่งนี้ถือได้ว่าหลังการมีโฉนดที่ดินทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่บางกรณีก็ ต้อง พิจารณาว่าหลังการมีโฉนดที่ดินได้ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามได้โดยเห็นว่าขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างลดลงคิดเป็นร้อยละ 15.5 สาเหตุหนึ่งเกิดจากการแบ่งปันมรดกและอีกสาเหตุหนึ่งคือการขายที่ดิน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้น้ำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้น้ำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดดา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ อย่างง่าย (Simple correlation coefficient) ในการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ พบว่า การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร การมี

ระยะทางอยู่ใกล้ตลาด การมีเงินทุนใช้จ่ายในการเพาะปลูก การมีรายได้จากการทำงานนอกฟาร์มได้ มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับปัจจัยอื่นๆ เช่น การมีแรงงานในครัวเรือน การมีภูมิลำเนาเดิม พื้นที่ครองที่ดิน ก่อนมีเอกสารสิทธิ ไม่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาและอุปสรรค

เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในช่วงฤดูแล้ง โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่น้ำชลประทานไปไม่ถึงคิดเป็นร้อยละ 27.27 รองลงมาคือการขาดแคลนเงินทุนคิดเป็นร้อยละ 19.39 และนอกนั้นก็ยังมีปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่มีพื้นที่อยู่ตามริมคลอง หนองบึงต่างๆ ปัญหาที่ดินไม่พอทำกิน ปัญหาศัตรูพืชรบกวน ปัญหาเกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการเกษตรในการปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปัญหาอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดถา นครหลวงเวียงจันทน์พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรยังคงมีปัญหที่ต้องแก้ไขในหลายๆ ด้านซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

1. เกษตรกรควรจะมีการปลูกพืชเพื่อปรับปรุงบำรุงดินซึ่งอาจจะใช้พืชตระกูลถั่วปลูกทดแทนพืชอื่นเพื่อช่วยบำรุงดินและยังให้ผลผลิตเก็บขายได้ โดยจะเป็นการปลูกสลับกับพืชผักหลังจาก เสร็จจากฤดูทำนา

2. เนื่องจากพื้นที่ถือครองของเกษตรกรมีน้อย เกษตรกรควรจะมีการบริหารจัดการพื้นที่ของตัวเองเพื่อให้เกิดรายได้และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงไม่มีหนี้สิน ควรจะทำการเกษตรแบบ

ไรรักษาสวนผสม จัดสรรที่ดินให้มีที่กักเก็บน้ำใช้เพื่อการเกษตรและปลูกพืช หลายชนิดในพื้นที่เดียวกันเพื่อลดความเสี่ยงต่อราคาและตอบสนองตามความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรควรจะมีการฝึกอบรมความรู้ ด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรใน การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตรวมทั้งแนะแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกรอย่างเร่งด่วน เพื่อยุติการใช้สารเคมีของเกษตรกร เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ไว้ให้แก่ลูกหลานต่อไปในอนาคต

2. ธนาคารของรัฐโดยเฉพาะธนาคารส่งเสริมการเกษตรควรเข้ามาช่วยเหลืออนุมัติ วงเงิน กู้ให้เกษตรกรในวงเงินที่มีจำนวนเงินมากกว่าปัจจุบันอาจจะนำเอาทรัพย์สินโฉนดที่ดินเป็น หลักทรัพย์ค้ำประกัน ก็ได้ เพราะที่ผ่านมาธนาคารปล่อยกู้แบบมีกลุ่มเกษตรกรค้ำประกันกันเองนั้นมีวงเงินจำนวนน้อยมากทำให้เกษตรกรไม่สามารถขยายหรือปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขาได้มาก อีกทั้งระเบียบขั้นตอนของ การอนุมัติปล่อยกู้ ของธนาคาร ยุ่งยาก และ ซับซ้อนอันเป็นสาเหตุให้เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมในด้านเงินลงทุนเท่าที่ควร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมที่ดิน. 2540. บทแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติระบบการขึ้นทะเบียนที่ดิน. กรมที่ดิน
สำนักนายกรัฏฐมนตรี นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว: ม.ป.ท.
- _____. 2541. บทแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการพิสูจน์หลักฐานอย่างเป็น
ระบบเกี่ยวกับสิทธิการใช้ที่ดิน. กรมที่ดิน สำนักนายกรัฏฐมนตรี นครหลวงเวียงจันทน์,
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.
- _____. 2548. รายงานความคืบหน้าของการออกโฉนดที่ดินค.ศ. 2005. กรมที่ดิน
สำนักนายกรัฏฐมนตรี นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว: ม.ป.ท.
- _____. 2549. การจดทะเบียนนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน. กรมที่ดิน สำนักนายกรัฏฐมนตรี
นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.
- กรมปลุกฝัง. 2005. แผนที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรมปลุกฝัง
นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.
- กรมแผนที่แห่งชาติ. 2008. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเมืองไชยเสถา. โครงการออกโฉนดที่ดิน
กรมที่ดินแห่งชาติ นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว: ม.ป.ท.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2540. คู่มือหมอดินอาสา. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- กรมวางแผนและพัฒนาที่ดินแห่งชาติ. 2005. กฎหมายที่ดิน. กรมวางแผนและพัฒนาที่ดิน
แห่งชาติ นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

กรมวิชาการเกษตร. 2539. ระบบเกษตรกรรมเพื่อการเกษตร สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน.

การสัมมนากระบวนการทำฟาร์มครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. 2544. การติดตามประเมินผลโครงการหมู่บ้านวิชาการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง. กรุงเทพฯ: งานแผนงานและติดตามประเมินผล กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงกลาโหมและป่าไม้. 2547. การสำรวจและแบ่งเขตดินเกษตรกรรม. สถาบันค้นคว้า กลาโหมและป่าไม้ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้ นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

_____. 2548. ยุทธศาสตร์ป่าไม้. สถาบันค้นคว้ากลาโหมและป่าไม้ กระทรวงกลาโหมและป่า ไม้ นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2548. วิธีชีวิตกับสถาปัตยกรรม. นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: โรงพิมพ์มันทำตุลาต.

กรมป่าไม้. 2539. คู่มือเกษตรกรและกลยุทธในการใช้ประโยชน์ที่ดิน. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริม การปลูกป่า กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศิริ ผาสุก. 2539. ปลูกกินก็ได้ ปลูกขายก็ได้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมตะ.

โมลิต ปันเปี่ยมรัชฎ์. 2549. เกษตรก้าวหน้า เศรษฐกิจเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

จรัญ จันทลักษณ์ และอนันต์ชัย เขื่อนธรรม. 2529. สถิติเบื้องต้นแบบประยุกต์. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ณรงค์ศักดิ์ นามตาปี. 2535. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจสังคมและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรในเขตและบริเวณรอบนอกเขตพื้นที่จากการดำเนินการโครงการพัฒนาออยตุง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นันทมาส ทองปลี. 2549. การเปลี่ยนแปลงของระบบชุมชนเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง : กรณีศึกษาบ้านลานเหลน ตำบล วัดละนุด อำเภอ ครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พชัย ภูเบศวร์ มากกุล. 2546. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้กระบวนการผลิตข้าวแบบพื้นบ้านของเกษตรกรในเขตพื้นที่ราบ ตำบลเมืองพาน อำเภอเมืองพาน จังหวัดเชียงราย . วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัลลภ. 2535. การใช้ที่ดินของชาวไทยภูเขาพื้นที่โครงการหลวงอ่างขางเขตตำบลม่อนปิ่นอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานิชญ์ มณีนิล. 2528. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมกับการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ด กิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วาณี ประสาทเอก. 2547. ระบบการผลิตทางการเกษตรในเขตป่าสงวนแห่งชาติศึกษาเฉพาะกรณีบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2546. รายงานโครงการการถือครองที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเมืองไชยเสดถา. 2007. **บทสรุปการปฏิบัติแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมปี 2007.**

สำนักงานเมืองไชยเสดถา นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. 2543. **ภาวะความยากจนและการกระจายรายได้ของครัวเรือน**

เกษตร. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักนายกรัฐมนตรี. 2005. **คำร้ของนายกรัฐมนตรีแห่ง ส ป.ลาว ว่าด้วยการปฏิบัติกฎหมาย**

ว่าด้วยที่ดิน. เอกสารเลขที่ 101/น ย . สำนักนายกรัฐมนตรี นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

สุวัฒน์ วรรณพินิจ. 2530. **การใช้ประโยชน์ที่ดินภายหลังได้รับเอกสารสิทธิทำกิน ส ท ก. 1 :**

กรณีศึกษาป่าแม่วงศ์ – แม่ เป็น จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

องค์กรคุ้มครองที่ดินแห่งชาติ. 2008. **บทแนะนำทางด้านการวิทยากรเกี่ยวกับที่ดินและ**

ทรัพยากรธรรมชาติ. องค์กรคุ้มครองที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี นครหลวงเวียงจันทน์, ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ม.ป.ท.

Gershon, F., T. Onchan, Y. Chalamwong and C. Hongladarom. 1968. **Land Ownership**

Security, Farm Productivity and Land Policies in Rural Thailand. The World Bank, Washington, D.C.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ-สังคมและการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ตารางผนวกที่ 1 แสดงขนาดของตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน เกษตรกรทั้งหมด	จำนวนตัวอย่าง
เชียงคา	219	54
โชคน้อย	324	81
นาเปียน	120	30
รวมตัวอย่าง	663	165

ตารางผนวกที่ 2 เพศของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

เพศ ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ชาย	152	92.12
หญิง	13	7.88
รวม	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 3 รูปแบบของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบครอบครัว	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว	95	57.57
ครอบครัวขยาย	70	42.43
รวม	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 4 อายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

อายุ ของเกษตรกรตัวอย่าง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
20-30 ปี	1	0.60
31-40 ปี	27	16.37
41-50 ปี	69	41.82
51-60 ปี	58	35.15
61-70 ปี	10	6.06
รวม/เฉลี่ย 48 ปี	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 5 การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

การศึกษา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	72	43.64
มัธยมต้น	60	36.36
มัธยมปลาย	20	12.12
จบวิชาชีพ	13	7.88
รวม	165	100.0

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิฐานะของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ภูมิฐานะของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
อยู่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ	146	88.49
ย้ายมาจากที่อื่น	19	11.51
รวม	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับ ที่อยู่อาศัยที่อยู่ห่างจากที่ทำกินของครัวเรือนเกษตรกร

อยู่อาศัยอยู่ห่างจากที่ทำกิน / เมตร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ห่างประมาณ 10-50	49	29.70
51-100	39	23.64
101-500	47	28.48
501-1,000	19	11.51
1,001 และ มากกว่า	11	6.67
รวม/ เฉลี่ย 370 เมตร	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 8 การได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์

การได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์โดย	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ได้รับมรดก	127	76.97
ซื้อ	14	8.49
ได้รับมรดกและซื้อ	7	4.24
ได้รับมรดกและเช่า	17	10.30
รวม	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1 – 2 คน	42	25.45
3 – 4 คน	59	35.75
5 – 6 คน	51	30.91
7 – 8 คน	11	6.67
9 – 10 คน	1	0.61
11 – 12 คน	1	0.61
รวม /เฉลี่ย 5 คน/ครัวเรือน	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 10 จำนวนแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรตัวอย่าง

จำนวนแรงงานในครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มีแรงงาน 2 คน	22	13.3
มีแรงงาน 3 คน	14	8.5
มีแรงงาน 4 คน	47	28.5
มีแรงงาน 5 คน	46	27.9
มีแรงงาน 6 คน	25	15.2
มีแรงงาน 7 คน	6	3.6
มีแรงงาน 8 คน	5	3.0
รวม /เฉลี่ย 4 คน/ครัวเรือน	165	100.0

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 11 รายได้จากภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง

รายได้ของเกษตรกร บาท/ปี	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ	รายได้ ต่ำสุด/ บาท /ปี	รายได้ สูงสุด/ บาท /ปี	เฉลี่ย/ปี/ ครัวเรือน
10,000 - 50,000	32	19.4	32,000	50,000	42,406
50,001 - 100,000	80	48.5	52,000	100,000	69,235
100,001 - 150,000	14	8.5	102,000	150,000	123,214
150,001 - 200,000	27	16.4	151,000	200,000	177,259
> 200,001	12	7.3	202,000	333,000	239,666
รวม / เฉลี่ย	165	100.0	32,000	333,000	98,683

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 12 รายได้จากการทำงานนอกฟาร์มใน หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง

รายได้นอกฟาร์ม (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ	รายได้ ต่ำสุด/ปี (บาท)	รายได้ สูงสุด/ปี (บาท)	เฉลี่ย/ปี/ ครัวเรือน (บาท)
ไม่มีรายได้	44	26.7	0	0	0
10,000-30,000	24	14.5	20,000	30,000	29,166
30,001-50,000	41	24.8	40,000	50,000	46,585
50,001-100,000	49	29.7	60,000	100,000	74,265
>100,000	7	4.2	110,000	180,000	135,714
รวม/เฉลี่ย	165	100.0	0	180,000	43,630

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 13 รายได้จากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างปี ค.ศ.2007

รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ	รายได้ต่ำสุด/ (บาท)	รายได้สูงสุด/ (บาท)	เฉลี่ย//ปี/ ครัวเรือน (บาท)
50,000-100,000	40	24.2	62,000.	100,000	87,425
100,001-150,000	59	35.8	102,000	150,000	122,827
150,001-200,000	50	30.3	151,000	200,000	173,540
> 200,001	16	9.7	202,000	357,000	253,812
รวม/เฉลี่ย /บาท/ปี	165	100.00	62,000	357,000	142,313

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 14 รายจ่ายในภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างปี ค.ศ.2007

รายจ่ายภาคเกษตร (บาท)	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ	รายจ่าย ต่ำสุด/ (บาท/ปี)	รายจ่าย สูงสุด/ (บาท/ปี)	เฉลี่ย/ (บาท/ปี)
10,000-30,000	74	44.8	11,130	46,000	22,431
30,001-500,000	40	24.2	30,090	48,200	35,376
500,001-100,000	35	21.2	50,860	95,600	76,901
100,001 และมากกว่า	16	9.7	100,260	166,820	117,512
รวม/เฉลี่ย	165	100.0	11,130	166,820	46,343

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 15 รายจ่ายนอกภาคเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง

รายจ่ายนอกเกษตร (บาท/ปี)	จำนวน	ร้อยละ	รายจ่ายต่ำสุด/ (บาท/ปี)	รายจ่ายสูงสุด/ (บาท/ปี)	เฉลี่ย (บาท/ปี)
<50,000	19	11.5	47,000	49,000	48,526
50,001-100,000	142	86.1	49,000	94,000	60,957
>100,001	4	2.4	106,000	108,000	106,750
รวม/เฉลี่ย	165	100.0	47,000	108,000	60,636

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 16 รายจ่ายภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง ปี ค.ศ. 2007

รายจ่ายในภาค เกษตรและนอก ภาคเกษตร (บาท)	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ	รายจ่าย ต่ำสุด/ (บาท/ปี)	รายจ่าย สูงสุด/ (บาท/ปี)	เฉลี่ย (บาท/ปี)
50,000-100,000	101	61.2	61,130	100,000	80,259
100,001-150,000	34	20.6	100,480	149,160	123,493
150,001-200,000	25	15.2	150,520	191,600	167,982
>200,001	5	3.0	225,290	233,410	229,420
รวม/เฉลี่ย	165	100.0	61,130	233,410	106,979

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 17 ภาวะหนี้สินของเกษตรกรปีค.ศ.2007

ภาวะหนี้สินของเกษตรกร/บาท/6เดือน	ครัวเรือน	ร้อยละ	เฉลี่ย/บาท/6 เดือน
ครัวเรือนไม่มีหนี้สิน	80	48.48	0
5,000-10,000	65	39.40	6.769
10,001 และมากกว่า	20	12.12	11.800
รวม	165	100.00	7,952

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 18 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดถาใน ปี ค.ศ.2000

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เนื้อที่ (เฮกตาร์)
พื้นที่การเกษตร	3,631
พื้นที่ว่างและปลูกสร้าง	5,788
พื้นที่ป่าไม้	1,470
พื้นที่แหล่งน้ำ	550
พื้นที่ทุ่งหญ้าและเนินเขา	2,462
รวม	13,901

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 19 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
เป็นที่อยู่อาศัย	119.5	165	100.00
ปลูกข้าว	983	158	95.76
ปลูกผัก	136	42	25.45
ปลูกไม้ยืนต้น	1	1	0.60
เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	1	0.60
ทำบ่อปลา	10	12	6.06
ปล่อยเป็นที่รกร้าง	173.5	37	22.42
ให้เช่า	120	19	11.51
รวม/เฉลี่ย 9.4 ไร่/ครัวเรือน	1,556	165	100.00

หมายเหตุ: เข้าเพิ่ม 67 ไร่

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 20 การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างก่อนมีโฉนด

เนื้อที่ถือครอง (ไร่)	จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5	136	35	21.21
6 – 10	633.5	88	53.33
11 – 15	337	25	15.15
16 – 20	143.5	8	4.85
21 – 25	118	5	3.03
26 และ มากกว่า	121	4	2.43
รวม /เฉลี่ย 9 ไร่/ครัวเรือน	1,489	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 21 การเช่าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่าง

จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่ได้เช่า	0	90.9
1-5	14	8.5
6-10	1	0.6
รวม/เฉลี่ย 4.4 ไร่/ครัวเรือน	165	100.0

เฉลี่ย 15 ครัวเรือน (9.09)

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 22 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองไชยเสดถา ปี ค.ศ. 2007

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เนื้อที่ (เฮกตาร์)
พื้นที่การเกษตร	5,839
พื้นที่ว่างและปลูกสร้าง	3,580
พื้นที่ป่าไม้	1,470
พื้นที่แหล่งน้ำ	550
พื้นที่ทุ่งหญ้าและเนินเขา	2,462
รวม	13,901

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 23 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างภายหลังมีโฉนดที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน(ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
เป็นที่อยู่อาศัย	136	165	100.00
ปลูกข้าว	990	153	92.72
ปลูกผัก	177.5	51	30.91
ปลูกไม้ยืนต้น	1	1	0.60
เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	1	0.60
ทำบ่อปลา	10	11	6.67
ปล่อยเป็นที่รกร้าง	11.5	2	1.21
ให้เช่า	12	1	0.60
รวม /เฉลี่ย 8.1 ไร่/ครัวเรือน	1,351	165	100.0

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 24 การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

การถือครองที่ดิน/ไร่	จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5	152	39	23.64
6-10	742.5	102	61.82
11-15	250.5	19	11.52
16-20	36	2	1.21
21และมากกว่า	85	3	1.81
รวม / เฉลี่ย 7.6 ไร่/ ครัวเรือน	1,266	165	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 25 การขายที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

การขายที่ดิน(ไร่)	(ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่ได้ขายที่ดิน	0	116	70.30
ไม่เกิน 2	26	13	7.88
3-4	76	23	13.94
5-6	46	9	5.46
7-8	7	1	0.60
9-10	20	2	1.21
11 และมากกว่า	13	1	0.60
รวม / เฉลี่ย 3.8 ไร่/ครัวเรือน	188	165	100.0

หมายเหตุ เฉลี่ยใน 49 ครัวเรือน (29.69)

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 26 การซื้อที่ดินของเกษตรกรตัวอย่างหลังมีโฉนด

ช่วง(ไร่)	จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
1-5	29	6	50
6-10	37	6	50
รวม /เฉลี่ย 5.5 ไร่/ครัวเรือน	66	12	100.00

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางผนวกที่ 27 การเช่าที่ดินของเกษตรกรตัวอย่าง

ไร่	จำนวน (ไร่)	ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่ได้เช่า	0	145	87.89
1-5	67	17	10.30
6-10	18	3	1.81
รวม /เฉลี่ย 4.2 ไร่/ครัวเรือน	85	165	100.0

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

ตารางข้อมูลปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ตารางผนวกที่ 28 การมีแหล่งน้ำใช้ในการเกษตรได้ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว	ข้าว - ผัก	ผัก
น้ำฝน	26(15.75)		
บ่อ-สระ		16(9.70)	10 (6.06)
ชลประทาน	88(53.33)	22 (13.33)	3 (1.82)
รวม	114 (69.09)	38 (23.03)	13 (7.88)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 29 การมีแรงงานในครัวเรือนมากมีผลดีต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว/ครัวเรือน	ข้าว – ผัก/ครัวเรือน	ผัก/ครัวเรือน
1-2	15 (9.09)	5 (3.03)	2 (1.21)
3-4	49 (29.70)	9 (5.45)	3 (1.82)
5-6	44 (26.66)	21 (12.73)	7 (4.24)
7-8	6 (3.64)	3 (1.82)	1 (0.61)
รวม	114 (69.09)	38 (23.03)	13 (7.88)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 30 การมีเงินทุนมากมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

เงินลงทุนใช้จ่าย	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว/คร้วเรือน	ข้าว – ผัก/คร้วเรือน	ผัก/คร้วเรือน
< 10,000	3 (1.8)		
10,000-30,000	103 (62.4)	2 (1.2)	
30,001-50,000	8 (4.8)	3 (1.8)	1 (0.6)
50,001-100,000		24 (14.5)	6 (3.6)
>100,001		9 (5.5)	6 (3.6)
รวม	114 (69.1)	38 (23.0)	13 (7.9)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 31 ระยะทางไกลจากตลาดมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว/คร้วเรือน	ข้าว – ผัก/คร้วเรือน	ผัก/คร้วเรือน
ระยะทางไกลตลาด	9 (5.5)	33 (20.0)	13 (7.9)
ระยะทางไกลตลาด	105 (63.6)	5 (3.0)	
รวม	114 (69.1)	38 (23.0)	13 (7.9)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางที่ 32 การมีภูมิลาดเนินของหัวหน้าคร้วเรือนเกษตรกรมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว(คร้วเรือน)	ข้าว – ผัก(คร้วเรือน)	ผัก(คร้วเรือน)
อยู่ตั้งแต่บรรพบุรุษ	103 (62.4)	34 (20.6)	9 (5.5)
ย้ายมาจากที่อื่น	11 (6.7)	4 (2.4)	4 (2.4)
รวม	114 (69.1)	38 (23.0)	13 (7.9)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 33 การถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสารสิทธิ์

เนื้อที่ถือครองที่ดิน ก่อนมีโฉนด (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน		
	ข้าว(ครัวเรือน)	ข้าว – ผัก(ครัวเรือน)	ผัก(ครัวเรือน)
ไม่เกิน 5	27 (16.36)	5 (3.0)	2 (1.2)
6-10	66 (40.0)	17 (10.3)	5 (3.0)
11-15	15 (9.1)	11 (6.7)	
16-20	7 (4.2)	1 (0.6)	
> 20	8 (4.8)	1 (0.6)	
รวม	123 (74.5)	35 (21.2)	7 (4.2)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 34 รายได้ของครัวเรือนจากการทำงานนอกฟาร์มมีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ของเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือนจาก การทำงานนอก ฟาร์ม	การใช้ประโยชน์ที่ดิน			จำนวน ครัวเรือน
	ข้าว/ครัวเรือน	ข้าว – ผัก/ ครัวเรือน	ผัก/ครัวเรือน	
ไม่มีรายได้นอกฟาร์ม	0	32	12	44(26.66)
10,000-30,000	22	2	0	24(14.55)
30,001-50,000	40	0	1	41(24.85)
50,001-100,000	45	4	0	49(29.70)
>100,000	7	0	0	7(4.24)
รวม	114 (69.09)	38 (23.03)	13 (7.88)	165(100.00)

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตารางผนวกที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

เกษตรกรตัวอย่าง	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
แหล่งน้ำใช้และการใช้ประโยชน์ในการเกษตร	= -0.176*
แรงงานในครัวเรือน	= 0.125
ระยะทางใกล้ไกลจากตลาด	= -0.771*
รายได้จากการทำนากนอก พืช	= 0.718**
เงินทุนใช้จ่ายในการเพาะปลูก	= 0.825**
การมีที่อยู่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม	= 0.140
การถือครองที่ดินของเกษตรกรก่อนมีเอกสารสิทธิ์	= 0.035

ภาคผนวก ก

ตารางข้อมูลปัญหาและอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ตารางผนวกที่ 36 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
ปัญหาขาดแคลนน้ำ	45	27.27
ปัญหาขาดเงินลงทุน	32	19.39
ปัญหาน้ำท่วม	28	16.96
ปัญหาที่ดินไม่พอทำกิน	28	16.96
ปัญหาขาดความรู้ด้านเกษตร	13	7.88
ปัญหาศัตรูพืชรบกวน	11	6.67
ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง	8	4.84
รวม	165	100.0

แหล่งที่มา: จากการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ง

ตารางข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างก่อนและหลังมีโฉนด

ตารางผนวกที่ 37 การใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนมีเอกสารสิทธิของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม /ไร่	ใช้ประโยชน์ /ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
1	6.5		6.5	0
2	8		6	2
3	30		30	0
4	28		22	6
5	6		6	0
6	4		4	0
7	18		12.5	5.5
8	5		5	0
9	0.5	3	3.5	0
10	3.5		3.5	0
11	14		14	0
12	24		14	10
13	23.5		16.5	7
14	7.5		7.5	0
15	12.5		8.5	4
16	18.5		18.5	0
17	18		13	5
18	13		13	0
19	24.5		19.5	5
20	8.5		5.5	3
21	28		28	0
22	9		5	4
23	3.5		3.5	0
24	7		5	2
25	7		4	3
26	12.5		12.5	0
27	15		9	6

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
28	19		15	4
29	5		5	0
30	7.5		7.5	0
31	19		13	6
32	8		8	0
33	12		9	3
34	3		3	0
35	4	4	8	0
36	6.5		3.5	3
37	5.5		5.5	0
38	8		8	0
39	4.5		4.5	0
40	5	5	10	0
41	13		13	0
42	4.5	5	9.5	0
43	5		5	0
44	7		7	0
45	6.5		6.5	0
46	13		13	0
47	9		9	0
48	3.5		3.5	0
49	5.5		5.5	0
50	9.5		9.5	0
51	6.5		3.5	3
52	10		5	5
53	7		7	0
54	4.5		4.5	0

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
55	14		14	0
56	7		7	0
57	8		8	0
58	5.5		5.5	0
59	16		13	3
60	5.5		5.5	0
61	6		6	0
62	8.5		4	4
63	7		7	0
64	6.5		6.5	0
65	12.5		6.5	6
66	9.5		4.5	5
67	4.5	5	9.5	0
68	10		5	5
69	5.5		5.5	0
70	6.5		6.5	0
71	7.5		7.5	0
72	7		7	0
73	9		9	0
74	5.5		5.5	0
75	8		8	0
76	9		9	0
77	6.5		6.5	0
78	12.5		6.5	6
79	8.5		4.5	4
80	6.5		6.5	0
81	9		9	0

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
82	19		12	7
83	15		7	8
84	7		7	0
85	2.5		2.5	0
86	3	7	10	0
87	4		4	0
88	25		21	4
89	18		13	0
90	1	5	6	0
91	6.5		6.5	0
92	21		10	11
93	10		7	3
94	1.5	4	5.5	0
95	7.5		7.5	0
96	9		9	0
97	12		8	4
98	13		13	0
99	4		4	0
100	7		7	0
101	10		7	3
102	8		8	0
103	12		12	0
104	5.5		5.5	0
105	3.5		3.5	0
106	6		6	0
107	8		8	0
108	4		4	0

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ ไร่
109	9.5		9.5	0
110	6.5		6.5	0
111	7	3	10	0
112	10		10	0
113	4.5		4.5	0
114	7.5		5.5	0
115	12.5		8.5	4
116	3		3	0
117	5		5	0
118	15		15	0
119	13		10	3
120	5.5	4	9.5	0
121	2.5	8	10.5	0
122	13.5		9.5	4
123	8.5		8.5	0
124	11		11	0
125	7.5		7.5	0
126	6.5		6.5	0
127	12		12	0
128	4.5	3	7.5	0
129	3.5		3.5	0
130	6.5		6.5	0
131	7		7	0
132	7.5		7.5	0
133	10.5		10.5	0
134	6.5		6.5	0
135	8.5		8.5	0

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
136	3.5		3.5	0
137	6		6	0
138	8		8	0
139	7.5		7.5	0
140	6.5		6.5	0
141	8		8	0
142	13		10	3
143	4.5	5	9.5	0
144	7		7	0
145	5.5		5.5	0
146	6		6	0
147	4.5	6	10.5	0
148	16		16	0
149	6.5		6.5	0
150	4.5		4.5	0
151	9.5		9.5	0
152	5.5		5.5	0
153	7		7	0
154	14.5		14.5	0
155	3.5		3.5	0
156	35		22	13
157	13		13	0
158	9		9	0
159	6.5		6.5	0
160	7		7	0
161	5		5	0
162	8		8	0

ตารางผนวกที่ 37 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม /ไร่	ใช้ประโยชน์ /ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
163	4		4	0
164	9		9	0
165	6		6	0
รวม 165	1,489	67	1,382.5	173.5

หมายเหตุ: เนื้อที่ก่อนมีโฉนด 1,489 ไร่ ใช้ประโยชน์ 1,382.5 ไร่ เช่าเพิ่ม 67 ไร่ ไม่ใช้ประโยชน์ 173.5 ไร่ เฉลี่ย : 9.4 ไร่/ครัวเรือน

ตารางผนวกที่ 38 การใช้ประโยชน์ที่ดินหลังมีโฉนดของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม /ไร่	ใช้ประโยชน์ /ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
1	6.5		6.5	0
2	6		6	0
3	9		9	0
4	26		20	6
5	12		12	0
6	4		4	0
7	18		12.5	5.5
8	3	2	5	0
9	0.5	3	3.5	0
10	3.5	3	6.5	0
11	8		8	0
12	11		11	0
13	9.5		9.5	0
14	7.5		7.5	0
15	6.5		6.5	0
16	6.5		6.5	0
17	10		10	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
18	8		8	0
19	8.5		8.5	0
20	8.5		8.5	0
21	12		12	0
22	7		7	0
23	3.5		3.5	0
24	13		13	0
25	7		7	0
26	12.5		12.5	0
27	15		15	0
28	14		14	0
29	5		5	0
30	7.5		7.5	0
31	7		7	0
32	8		8	0
33	9		9	0
34	8		8	0
35	4	4	8	0
36	6.5		6.5	0
37	5.5		5.5	0
38	6		6	0
39	4.5		4.5	0
40	5	5	10	0
41	10		10	0
42	4.5	5	9.5	0
43	5		5	0
44	7		7	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
45	3.5		3.5	0
46	10		10	0
47	9		9	0
48	3.5		3.5	0
49	5.5		5.5	0
50	5.5		5.5	0
51	6.5		6.5	0
52	8		8	0
53	7		7	0
54	4.5		4.5	0
55	9		9	0
56	7		7	0
57	13		13	0
58	5.5		5.5	0
59	13		13	0
60	5.5		5.5	0
61	6		6	0
62	8.5		8.5	0
63	7		7	0
64	6.5		6.5	0
65	9.5		9.5	0
66	9.5		9.5	0
67	4.5	5	9.5	0
68	5		5	0
69	5.5		5.5	0
70	6.5		6.5	0
71	4.5		4.5	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
72	4		4	0
73	5		5	0
74	5.5		5.5	0
75	8		8	0
76	7		7	0
77	12.5		12.5	0
78	8.5		8.5	0
79	6.5		6.5	0
80	6.5		6.5	0
81	9		9	0
82	12		12	0
83	11		11	0
84	7		7	0
85	9.5		9.5	0
86	3	7	10	0
87	4		4	0
88	15		15	0
89	7		7	0
90	1	5	6	0
91	6.5		6.5	0
92	10		10	0
93	7		7	0
94	1.5	4	5.5	0
95	7.5		7.5	0
96	9		9	0
97	8		8	0
98	10		10	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
99	4		4	0
100	7		7	0
101	7		7	0
102	8		8	0
103	8		8	0
104	5.5		5.5	0
105	3.5		3.5	0
106	6		6	0
107	8		8	0
108	9		9	0
109	9.5		9.5	0
110	6.5		6.5	0
111	7	3	10	0
112	7		7	0
113	4.5		4.5	0
114	3.5		3.5	0
115	8.5		8.5	0
116	3		3	0
117	5		5	0
118	6		6	0
119	7		7	0
120	5.5	4	9.5	0
121	2.5	8	10.5	0
122	6.5		6.5	0
123	8.5		8.5	0
124	11		11	0
125	5.5		5.5	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม / ไร่	ใช้ประโยชน์ / ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
126	6.5		6.5	0
127	12		12	0
128	4.5	3	7.5	0
129	3.5		3.5	0
130	6.5		6.5	0
131	7		7	0
132	7.5		7.5	0
133	5.5		5.5	0
134	4.5		4.5	0
135	4.5		4.5	0
136	7.5		7.5	0
137	6	4	10	0
138	14		14	0
139	7.5		7.5	0
140	6.5		6.5	0
141	8		8	0
142	10		10	0
143	4.5	5	9.5	0
144	12		12	0
145	5.5		5.5	0
146	11		11	0
147	4.5	6	10.5	0
148	6		6	0
149	6.5		6.5	0
150	4.5	5	9.5	0
151	9.5		9.5	0
152	5.5		5.5	0

ตารางผนวกที่ 38 (ต่อ)

ลำดับ	พื้นที่ถือครอง/ไร่	เช่าเพิ่ม /ไร่	ใช้ประโยชน์/ไร่	ไม่ใช้ประโยชน์/ไร่
153	7		7	0
154	12.5		12.5	0
155	9.5		9.5	0
156	35		35	0
157	12		12	0
158	9		9	0
159	6.5		6.5	0
160	7		7	0
161	5		5	0
162	8		8	0
163	4	4	8	0
164	7		7	0
165	6		6	0
รวม 165	1,266	85	1,339.5	11.5

หมายเหตุ: เนื้อที่หลังมีโฉนด 1,266ไร่ ใช้ประโยชน์ 1,339.5 ไร่ เช่าเพิ่ม 85 ไร่ ไม่ใช้ประโยชน์ 11.5 ไร่ เฉลี่ย : 8.1 ไร่ / ครัวเรือน

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม

วัน/เดือน/ปีที่กรอกแบบสอบถาม.....

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิของเมืองไชยเสดดา
นครหลวงเวียงจันทน์ ส ป ป ลาว

.....

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ชื่อเกษตรกร.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หน่วย.....ชื่อหมู่บ้าน.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

คนเฝ้า () ลาวลุ่ม () ลาวสูง () ลาวเทิง

เพศ () ชาย () หญิง อายุ.....ปี

() โสด () แต่งงานและอยู่ด้วยกัน () แยกกันอยู่ () หม้าย

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันมีคน

ผู้ใหญ่ชายคน ผู้ใหญ่ หญิง.....คน

เด็ก (อายุต่ำกว่า 14 ปี)คน

ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อื่นๆ

อาชีพหลัก

- | | |
|----------------------|--------------------------|
| () ทำนา | () ค้าขาย |
| () ทำไร่ | () หัตถกรรม |
| () เลี้ยงสัตว์ | () รับจ้าง |
| () ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น | () ปลุกไม้ดอก ไม้ประดับ |
| () สวนผัก | () อื่นๆ..... |

อาชีพรอง

- | | |
|----------------------|--------------------------|
| () ทำนา | () ค้าขาย |
| () ทำไร่ | () หัตถกรรม |
| () เลี้ยงสัตว์ | () รับจ้าง |
| () ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น | () ปลุกไม้ดอก ไม้ประดับ |
| () สวนผัก | () อื่นๆ..... |

บ้านที่ท่านอาศัยอยู่

- () เป็นของท่าน
- () เช่า
- () อื่นๆ (ระบุ).....

อยู่ห่างไกลจากพื้นที่ทำกินประมาณ.....

ภูมิลำเนา

- () อยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่บรรพบุรุษ
- () ย้ายมาจากที่อื่น จากเมือง.....แขวง.....เมื่อปี ค.ศ.....

2. การถือครองที่ดินและการมีเอกสารสิทธิในที่ดิน**ก่อนได้รับโฉนด**

ขนาดพื้นที่ถือครองตั้งแต่เดิมทั้งหมด.....ไร่ เป็น.....แปลง

พื้นที่ถือครองที่ใช้ในการเกษตรกรรมมีจำนวน.....แปลง เนื้อที่รวม.....ไร่

ได้ใช้ประโยชน์ทางเกษตรไร่ ปล่อยทิ้งไว้ไร่

พื้นที่ให้คนอื่นเช่า.....ไร่ พื้นที่เช่าคนอื่น.....ไร่

ได้ขายพื้นที่ไปเมื่อปีค.ศ.....จำนวนไร่ () เป็นที่ดินใช้ในการเกษตร

() ที่ดินว่างเปล่า () ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

ท่านได้ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์โดย

() ได้รับมรดก () ซื้อ () อื่นๆ.....
 ได้รับโฉนดเมื่อปี ค.ศ..... มีที่ดิน..... แปลงรวมเนื้อที่.....ไร่
 แปลงที่ 1 มีเนื้อที่ไร่ แปลงที่ 2 มีเนื้อที่.....ไร่
 แปลงที่ 3 มีเนื้อที่.....ไร่ แปลงที่ 4 มีเนื้อที่.....ไร่
 แปลงที่ 5 มีเนื้อที่.....ไร่ แปลงที่ 6 มีเนื้อที่.....ไร่
 ปัจจุบันมี พื้นที่ถือครองมีอยู่ไร่เป็น.....แปลง
 พื้นที่ถือครองที่ใช้ในการเกษตรกรรม.....ไร่เป็น.....แปลง
 พื้นที่ถือครองใช้ประโยชน์อื่นๆไร่เป็น.....แปลง
 พื้นที่ให้คนอื่นเช่า.....ไร่ พื้นที่เช่าคนอื่น.....ไร่
 ตั้งแต่ได้รับโฉนดที่ดินถึงปัจจุบันได้ขายพื้นที่ไป.....ครั้ง รวมแปลง
 เป็นเนื้อที่.....ไร่คือ ครั้งที่ 1 ปีค.ศ.....ขายไป.....แปลง เนื้อที่.....ไร่
 ครั้งที่ 2 ปีค.ศ.....ขายไป.....แปลง เนื้อที่.....ไร่
 ครั้งที่ 3 ปีค.ศ.....ขายไป.....แปลง เนื้อที่.....ไร่

ตั้งแต่ได้รับโฉนดที่ดิน ถึงปัจจุบันได้ซื้อที่ดินเพิ่ม.....ครั้งรวม.....แปลง
 เป็นเนื้อที่.....ไร่คือครั้งที่ 1 ปี ค.ศ.....ซื้อ.....แปลงเนื้อที่.....ไร่
 ครั้งที่ 2 ปีค.ศ.....ซื้อ.....แปลงเนื้อที่.....ไร่
 ครั้งที่ 3 ปีค.ศ.....ซื้อ.....แปลงเนื้อที่.....ไร่

3. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก่อนได้รับโฉนด

รูปแบบการใช้	แปลงที่	รวม/ไร่
นาข้าว		
พืชไร่(.....)		
ไม้ยืนต้น(.....)		
ไม้ผล(.....)		
พืชสวน(.....)		
โรงเรียนเลี้ยงสัตว์		

รูปแบบการใช้	แปลงที่	รวม/ไร่
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์		
ใช้เป็นที่อยู่อาศัย		
ให้คนอื่นเช่า		
เช่าที่คนอื่นทำประโยชน์		
ปล่อยเป็นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะ		

การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้รับโฉนด

รูปแบบการใช้	แปลงที่	รวม/ไร่	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	สาเหตุ
นาข้าว						
พืชไร่(.....)						
ไม้ยืนต้น(.....)						
ไม้ผล(.....)						
พืชสวน (.....)						
โรงเรือนเลี้ยงสัตว์						
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ						
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์						
ใช้เป็นที่อยู่อาศัย						
เช่าพื้นที่คนอื่นทำ ประโยชน์						
ให้คนอื่นเช่า						
ปล่อยเป็นที่เลี้ยงสัตว์ สาธารณะ						

วัตถุประสงค์หลักในการปลูกพืช / เลี้ยงสัตว์

ชื่อพืช / สัตว์	เหตุผลหลักที่ปลูกพืช / เลี้ยงสัตว์		
	บริโภคในครัวเรือน	ขาย	ทั้ง 2 อย่าง
พืช			
1.....			
2.....			
3.....			
4.....			
5.....			
สัตว์			
6.....			
7.....			
8.....			
9.....			
10.....			

4. สภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและการใช้น้ำ

แปลงที่ 1 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เหมาะสำหรับปลูกพืช..... ทำมาปีได้ผลผลิตเฉลี่ยปีละ kg/ไร่

() ต้องใส่ปุ๋ยทุกปี

() ไม่ต้องใส่ทุกปี

() ใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก

() ใส่แต่ปุ๋ยคอกไม่ได้ใส่ปุ๋ยเคมี

แปลงที่ 2 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เหมาะสำหรับปลูกพืช..... ทำมา.....ปีได้ผลผลิตเฉลี่ยปีละ kg/ไร่

() ต้องใส่ปุ๋ยทุกปี

() ไม่ต้องใส่ทุกปี

() ใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก

() ใส่แต่ปุ๋ยคอกไม่ได้ใส่ปุ๋ยเคมี

แปลงที่ 3 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

เหมาะสำหรับปลูกพืช.....ทำมาปี. ได้ผลผลิตเฉลี่ย.....kg/ไร่

- () ต้องใส่ปุ๋ยทุกปี () ไม่ต้องใส่ทุกปี
() ใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก () ใส่แต่ปุ๋ยคอกไม่ได้ใส่ปุ๋ยเคมี

ท่านรู้วิธีการบำรุงดินให้มีสภาพที่สมบูรณ์ เหมาะสมแก่การปลูกพืชหรือไม่

- () รู้ () ไม่รู้

ถ้ารู้ท่านได้ดำเนินการปรับปรุงบำรุงดินไปอย่างไรบ้างแล้ว

- () ยังไม่ได้ปรับปรุงเลย เพราะ.....
() ใส่ปุ๋ยอินทรีย์.....
() ใส่ปุ๋ยเคมี
() อื่นๆ

การใช้น้ำในการปลูกพืช

แปลงที่1 พืชที่ปลูก..... () ใช้น้ำฝน () น้ำบ่อ () ใช้น้ำชลประทาน
() น้ำจากสระ () ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอ () ปริมาณน้ำที่ใช้ ไม่เพียงพอ

แปลงที่ 2 พืชที่ปลูก..... () ใช้น้ำฝน () น้ำบ่อ () ใช้น้ำชลประทาน
() น้ำจากสระ () ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอ () ปริมาณน้ำที่ใช้ ไม่เพียงพอ

แปลงที่ 3 พืชที่ปลูก..... () ใช้น้ำฝน () น้ำบ่อ () ใช้น้ำชลประทาน
() น้ำจากสระ () ปริมาณน้ำที่ใช้เพียงพอ () ปริมาณน้ำที่ใช้ ไม่เพียงพอ

5. ข้อมูลด้านรายได้ รายจ่ายและหนี้สิน

รายได้จากการเกษตรในปี 2550

รายได้จากการขาย พืชที่ผลิตเอง	บาท	รายได้จากสัตว์เลี้ยง	บาท
ข้าว		บ่อปลา	
ข้าวโพดหวาน		ไก่	
มันแกว		เป็ด	
แตงกวา		สุกร	
ถั่ว		วัว	
พืชผัก		ควาย	
ไม้ผล			
.....			
.....			
.....			
รวม			

รายได้เสริมในปี 2550

จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน	 บาท
เช่าถ่าน	 บาท
หาของป่า	 บาท
การรับจ้างในพื้นที่ทำกิน	 บาท
การรับจ้างในเมือง	 บาท
ลูกส่งมาให้	 บาท
อื่นๆ.....	 บาท
.....	 บาท
.....	 บาท

รายจ่ายเพิ่มจากการทำการเกษตร

รายจ่ายทางการเกษตร	บาท	รายจ่ายทางการเกษตร	บาท
ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน ค่าปลูก ค่าเก็บเกี่ยว ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าอุปกรณ์ จอบ – เสียม รถไถ เครื่อง สูบน้ำ ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าจ้างแรงงานคน ค่าเครื่องจักรในการเตรียมดิน		ค่าเช่าสัตว์ ค่าน้ำชลประทาน ยารักษาสัตว์ พันธุ์สัตว์ ค่าเช่าแรงงานสัตว์เตรียมดิน ค่าขนส่ง น้ำมันเชื้อเพลิง อื่นๆ	

รายจ่ายเพื่อการครองชีพในปี 2550

รายจ่ายนอกจากการเกษตร	บาท
ค่าอาหารในครอบครัว ค่าเสื้อผ้า ค่ารักษาพยาบาล ค่าปรับปรุงบ้าน ค่าอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน ค่าเล่าเรียน ค่าขนม ค่าน้ำมัน กิจกรรมทางศาสนา ค่าพักผ่อน อื่นๆ	
รวม	

ภาวะหนี้สินในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีหนี้สินหรือไม่ () มี () ไม่มี
ถ้ามี

1. หนี้สินแหล่งที่ 1 จากแหล่งใด..... ยอดเงินกู้.....บาท
ยอดหนี้คงเหลือ.....บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....กำหนดใช้คืน.....
() ต้องจ่ายดอกเบี้ย () ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

2. หนี้สินแหล่งที่ 2 จากแหล่งใด..... ยอดเงินกู้.....บาท ยอด
หนี้คงเหลือ.....บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....กำหนดใช้คืน.....
() ต้องจ่ายดอกเบี้ย () ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

3. หนี้สินแหล่งที่ 3 จากแหล่งใด..... ยอดเงินกู้.....บาท
ยอดหนี้คงเหลือ.....บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....กำหนดใช้คืน.....
() ต้องจ่ายดอกเบี้ย () ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย

ปัญหาที่ท่านคิดว่าเป็นอุปสรรคในการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

ปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา
ที่ดินไม่พอทำกิน					
ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์					
ต้องเช่าที่เพื่อทำเกษตร					
ขาดพันธุ์พืชที่ดี					
ขาดแคลนน้ำ					
น้ำท่วมพื้นที่					
ศัตรูพืชรบกวน					
ขาดเงินลงทุน					
ขาดแคลนแรงงาน					
ราคาผลผลิตต่ำ					
ขาดความรู้ทางวิชาการ					
ปัญหาอื่นๆ.....					

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางสาวรจนา พวงมณีวงศ์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	17 กรกฎาคม 2511
สถานที่เกิด	เมืองไชยเสดถา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ประวัติการศึกษา	บัณฑิต วิชาเอก ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองหัวหน้าแผนก แผนการ-การเงิน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์กรคุ้มครองที่ดินนครหลวง(หน่วยงาน บริหาร โครงการออกโฉนดที่ดินอย่างรีบเร่ง)
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	TICA